Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Vybrané kapitoly ze života a díla Irmy Geisslové

Bakalářská práce

Autor: Monika Válková

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání
Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Nella Mlsová, Ph.D.

Hradec Králové

2016

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor:	**Monika Válková**
Studium:	P121536
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání, Historie se zaměřením na vzdělávání
Název bakalářské práce:	**Vybrané kapitoly ze života a díla Irmy Geisslové**
Název bakalářské práce AJ:	The Selected Chapters from Life and Work of Irma Geisslová

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Studie akcentující v souladu s názvem vybrané mezníky ze života a díla Irmy Geisslové s cílem postihnout stěžejní rysy její tvorby zejména v dobovém kontextu.

HOFMANOVÁ, Jana. Irma Geisslová: Básnický objev naší doby. Jičín: Městská knihovna Jičín, 2005. ISBN 80-239-5287-0. FABIAN, Petr: Ediční poznámka. In: Irma Geisslová: Temno nade mnou. Výbor z díla. Praha: Dybbuk, 2014, s. 59-61. ISBN 978-80-7438-103-4. SLAVÍK, Ivan: Neznámá I. G. In: Irma Geisslová: Zraněný pták. Výbor z díla 1874-1914. Hradec Králové: Kruh, 1978, s. 158-179. HRDINA, M. Dobývání nevyslovitelného v listech Irmy Geisslové a Sofie Podlipské. In Tvar [online]. 2011, roč. 27, č. 11 [cit. 2014-1-08]. Dostupný z WWW: . ISSN 0862 - 657.

Anotace:

Studie akcentující v souladu s názvem vybrané mezníky ze života a díla Irmy Geisslové s cílem postihnout stěžejní rysy její tvorby zejména v dobovém kontextu.

Garantující pracoviště:	Katedra českého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Nella Mlsová, Ph.D.
Oponent:	doc. PaedDr. Alena Zachová, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 18.12.2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucího bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne …….……

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce **PhDr. Nelle Mlsové, PhD.,** za ochotu, cenné rady a trpělivé vedení mé práce.

Za poskytnuté materiály a přínosné rady děkuji pracovníkům Literárního archivu a Památníku národního písemnictví.

Zvláštní poděkování za ochotu a trpělivost při vyhledávání informací a také při konzultacích patří paní doktorce, archivářce ve Státním okresním archivu v Jičíně, Evě Bílkové.

Moje poděkování patří také mé rodině za podporu během celého dosavadního studia.

ANOTACE

VÁLKOVÁ, Monika. *Vybrané kapitoly ze života a díla Irmy Geisslové.* Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, 51 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce shromažďuje a objasňuje problematiku nedosažené slávy Irmy Geisslové. Výrazněji připomíná život a dílo neprávem opomíjené jičínské autorky. Nově přináší pohled na osobnost a dílo spisovatelky prostřednictvím bádání Ivana Slavíka a Jany Hofmanové a díky vzpomínkám Irminy sestry Emilie Buřvalové.

V další části práce pojednává o korespondenci se spisovatelkou Sofií Podlipskou a jejího vlivu na díla Irmy Geisslové.

Klíčová slova: Irma Geisslová, Emilie Buřvalová, Sofie Podlipská, Jan Neruda, Eliška Krásnohorská, Jaroslav Vrchlický, Jičínské noviny.

ANNOTATION

VÁLKOVÁ, Monika. *Selected Chapters from the Life and Work of Irma Geisslová*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, 51 s. Bachelor thesis.

The bachelor thesis gathers and clarifies an issue of Irma Geisslová's unobtained fame. The work significantly recalls the life and work of the unjustly neglected authoress from Jičín. It brings a new perspective on her personality and work through Ivan Slavík's and Jana Hofmanová's research and by virtue of Irma's sister Emilia Buřvalová's memories.

In the next part the work deals with correspondence with Sofia Podlipská and her influence on Irma Geisslová's works.

Key words: Irma Geisslová, Emilie Buřvalová, Sofie Podlipská, Jan Neruda, Eliška Krásnohorská, Jaroslav Vrchlický, Jicin newspaper.

OBSAH

ÚVOD 9

1. IRMA GEISSLOVÁ 10

1.1 Život 10

1.2 Rodina Irmy Geisslové 12

1.3 Pobyt v Pešti 13

1.4 První a druhý pobyt v Praze 15

1.5 Pobyt v Jičíně 18

1.5.1 Rodina Geisslova v Jičíně 19

2 KORESPONDENCE SE SOFIÍ PODLIPSKOU 22

3 LITERÁRNÍ ČINNOST 29

3.1 Ohlasy po vydání Imortel – Imortelly 31

4 GEISSLOVÁ A BÁSNÍCI JEJÍ GENERACE - LUMÍROVCI 34

4.1 Geisslová - prokletá básnířka 36

5 CITOVÁ A MILOSTNÁ ZKLAMÁNÍ V ŽIVOTĚ BÁSNÍŘKY 39

6 „AŽ ZEMŘU, NIKDO PRO MNE NEZAPLÁČE“ 42

ZÁVĚR 44

PRAMENY A LITERATURA 46

SEZNAM PŘÍLOH 48

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

LA PNP – Literární archiv Památníku národního písemnictví

SOkA Jičín – Státní okresní archiv Jičín

ÚVOD

Po celém světě, nevyjímaje u nás, jsou spisovatelé, kteří jsou ve své době známí, uznávaní, kteří během svého spisovatelského života dosáhli slávy. Některým spisovatelům, často ne zcela bezvýznamným, se za jejich života slávy dosáhnout nepodařilo. Takový byl osud jedné z pozoruhodných českých básnířek, Irmy Geisslové. Ač byla autorkou několika básnických sbírek, ale i povídek a divadelních her, dlouho se jí nepodařilo výrazněji proniknout ani do povědomí literární společnosti. Zásluhu na jejím prosazení měl například Jaroslav Vrchlický, Josef Václav Sládek, Eliška Krásnohorská, ale především Jan Neruda, který doporučil její básnickou sbírku *Imortely* k publikaci.

Irma Geisslová byla nepochopena soudobou kritikou. Její básně nebyly psány ve stylu tehdejší lumírovské generace. Spíše se přibližovaly formující se francouzské verlainovské generaci. Šlo však o záležitost intuitivní, nikoliv programovou. Lze říci, že předstihla svou dobu.

O osobnost a dílo této spisovatelky se začala umělecká a odborná veřejnost soustředěně zajímat až dlouho po její smrti. Na světlo světa byla znovu vynesená péčí a zájmem Ivana Slavíka, kterému se podařilo objevit literární pozůstalost Irmy Geisslové a představit nedoceněné kvality její tvorby. V roce 1978 představil její poezii ve výboru nazvaném *Zraněný pták*. Na jeho zájem a badatelské úsilí navázala jičínská středoškolská profesorka Jana Hofmanová, která vydala publikaci *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. V odborné studii postihující život a dílo Irmy Geisslové se opírá zejména o materiál získaný v autorčině archivní pozůstalosti.

I přes opakovanou snahu badatelů dostat osobnost Geisslové do povědomí současné čtenářské veřejnosti, nebylo jejich úsilí úspěšné natolik, aby nebyla povětšinou jen zmiňována spolu se slavnějšími jmény. Na příklad se spisovatelkou Sofií Podlipskou, blízkou přítelkyní, s níž po léta udržovala korespondenci.

Cílem práce je navázat na dosud zjištěné informace o životě a díle Irmy Geisslové a rozšířit je o nové poznatky získané především bádáním v archivech.

1. IRMA GEISSLOVÁ

1.1 Život

Irma Geisslová byla básnířka a prozaička, autorka povídek pro dospělé, ale i knih pro děti a mládež.

Geisslová se narodila jako nejstarší ze čtyř dětí v Pešti 6. července 1855, kde byl její otec Jan Slavomil Geissl[1] vyšším úředníkem Společnosti státní dráhy. Kvůli otcově práci se však rodina často stěhovala. V roce, kdy se narodila Geisslová, rodina přesídlila do Vídně, dále pak do Brna a na začátku šedesátých let se opět vrátila do Vídně (1862-1863). Následující léta žila rodina v Pardubicích (1863-1864) a v České Třebové (1865-1868). V průběhu těchto let přibyly do rodiny další děti: Filoména, Jan a Emilie. V letech 1868-1874 rodina žila v Praze, kde v roce 1870 přichází o matku.[2]

Pro patnáctiletou Irmu to byla velká rána, ztráta dětství a začátek velké odpovědnosti.

Po této tragické události se musela Geisslová vyrovnat nejen se svým smutkem, ale nahradit matku i svým sourozencům. Tyto pocity později vyjadřuje ve své poezii, kde matku postrádá a nemůže se smířit s pocitem, že už se s ní neshledá.[3]

Květy z matčina hrobu

[...]
Kdy vzpomínajíc na tě k večeru,
Zrak bez důvěry v modro pozvedám,
Ret šepce: což je navždy ztracena? –
Už se s ní více nikdy neshledám? –

A žádná nezvučí mi odpověď
Ni od jara, ni v tichu od zimy –
Nu ovšem, věčnost k lidem něma je,
A tvoje víra, matko, schází mi.
(Irma Geisslová – Temno nade mnou)[4]

[1] Jan Slavomil Geissl - rodák ze Štikova, absolvent jičínského gymnázia.
[2] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín, 2005, s. 6.
[3] Tamtéž.
[4] FABIAN, Petr: Ediční poznámka. In: *Irma Geisslová. Temno nade mnou*. Výbor z díla. Praha: Dybbuk, 2014, s. 7.

I přes všechny bolesti se s láskou věnuje své rodině. Nejmladší sestře Emilii je téměř skutečnou matkou. Svědčí o tom kupříkladu dopis autorčině nejbližší přítelkyni Sofii Podlipské z 15. března 1886: *„Bývala to bytost útlocitná a sentimentální, jemná a zajisté poetická, jež neustávala mne žádati o pohádku…„naklonila jsem se vroucně této zajímavé duši. Srostla jsem téměř s ní a jen její jest zásluhou, že jsem se naučila dětem rozumět tak, že mohu pro mládež psát. Byl to i soucit, že příroda jí odepřela péči matčinu…“ „Byla to mocnost lásky, jež mi ji učinila tak drahou pro vždy.“*[5]

V Jičínských novinách lze dohledat články psané Emilií Buřvalovou, nejmladší sestrou Irmy Geisslové. V příspěvku *Vzpomínky na můj sedmiletý pobyt v Uhrách* vzpomíná také na sestru Irmu. Z následujícího úryvku je patrné, že ztráta matky měla na tvorbu Geisslové vliv. Psaní pro ni bylo formou vyrovnávání se s matčiným odchodem.

„Dlouhý pobyt v nehostinné cizině, a nedávná smrt naší nezapomenutelné matičky, která zemřela dva roky před naším přesídlením do Pešti (1870), zanechala trvale truchlivý vliv na její citlivou duši. Ohlas tohoto mohutného tragického dojmu zrcadlí se v první samostatné sbírce básní, jež vydala pod názvem „Imortely“. Všechny vážné události v naší rodině zanechávaly vždy hluboké stopy v její mysli. Teprve v pozdějších a posledních letech byla v celku tak veselé nálady, jak nikdy za svého mládí. Říkávala: ‚Spokojenost, klid a vyrovnanost, kterou nyní cítím, poskytuje pouze stáří. Tak jako nás za mlada a vše více a náhleji rozrušuje radostně, tak také každý nemilý nebo truchlivý dojem doléhá na mladou vznětlivou mysl větší tíhou než na mysl vyspělou a již uklidněnou.‘ “[6]

Rodina, už bez matky, se opět stěhuje v roce 1874 do Pešti, kde pobývala do roku 1880. Roku 1881 se vrátila do Prahy, kde žila do roku 1884[7]. *„[…] po těchto třech pražských letech se Jan Geissl rozhodl pro trvalý pobyt ve městě svého dětství a mládí a*

[5] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín, 2005, s. 21.
[6] BUŘVALOVÁ, Emilie: Vzpomínky na můj sedmiletý pobyt v Uhrách. Píše a památce své sestry Irmy věnuje Emilie Buřvalová. In. *Jičínské noviny*. XXXIII. ročník, 26. číslo, 24. listopadu 1914 v Jičíně.
[7] Jana Hofmanová uvádí ve své studii, že podle různých pramenů byl Geissl penzionován buď v letech 1881 nebo 1884. Doktor Čihula ve svém projevu uvádí, že byl Geissl penzionován po příchodu do Prahy roku 1881.
HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín, 2005, s. 7.
ČIHULA, Josef: Irma Geisslová. Slavnostní řeč, proslovená při odhalení pamětní desky v Jičíně 2. června 1935. In. *Sborník musejního spolku v Jičíně*, roč. 1., číslo 1. -4, s. 68.

stěhuje se sem roku 1884 s oběma dosud svobodnými dcerami – 29letou Irmou a 18letou Emilií – do Jičína.“[8]

Josef Čihula, který byl starostou Jičína a vynikajícím kronikářem, pronesl v Jičíně slavnostní řeč při odhalení památníku věnovanému Irmě Geisslové. Zde výstižně použil verš Geisslové, ve kterém popisuje konečné usazení se v Jičíně, městě milovaném.

„Člověk musí srůsti duchem a srdcem s místem svého života, musí býti někde doma, sdružiti se s dobrými lidmi k práci hmotné nebo duševní.“[9]

1.2 Rodina Irmy Geisslové

Jan Slavomil Geissl, otec Irmy, byl uvědomělý Čech a vlastenec[10], pocházel ze smíšeného manželství německého sedláka ve Štikově u Nové Paky Františka Geissla a Češky Marie, rozené Antonové od Nové Paky.[11]

Jan Geissl se oženil s Marií Fořtovou[12] a kvůli své práci byl přeřazen do Pešti, kde se jim 6. července 1855 narodila dcera Irma.[13] Během dalších pobytů, konkrétně v České Třebové (1865 – 1868), měli manželé další děti – Filoménu, Jana, Emilii.[14]

Geissl miloval život a v něm zvláště děti, pro které napsal i několik povídek. Miloval přírodu a umění. Své děti vodil na procházky do přírody, aby jim vštípil lásku k životu, k lidem a k přírodě. Toto cítění probudil Geissl i u své nejstarší dcery Irmy, která si všechny zážitky uchovala a později je vkládala do svých děl. Jak uvádí Josef

[8] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín, 2005, s. 8.
[9] ČIHULA, Josef: Irma Geisslová. Slavnostní řeč, proslovená při odhalení pamětní desky v Jičíně 2. června 1935. In. *Sborník musejního spolku v Jičíně*, roč. 1., číslo 1. -4, s. 68.
[10] Během pobytů v cizině a z obavy před odnárodněním neposílal Geissl své starší děti do maďarských škol či německých škol, ale vzdělával je doma. Rozvíjel v nich cit pro přírodu, vyprávěl jim o historii české země, o Husovi, Žižkovi.
PETR NAGY (2013) : Irma Geisslová (1855-1914)
[vid. 2015 – 03 – 27]. Dostupné z WWW: <http://petrnagy.blog.idnes.cz/c/360686/Irma-Geisslova-18551914.html>.
[11] Jan Geissl miloval v životě zvláště děti, pro které napsal i několik povídek.
[12] Marie Geisslová, rozená Fořtová byla dcera jičínského měšťana. Bohužel k matce Geisslové nemám bližší informace. Ve spisech, které se nacházejí v jičínském archívu, nebylo více k dohledání.
[13] Maďarské jméno Irma odpovídá české Marii - PETR NAGY (2013) : Irma Geisslová (1855-1914)
[vid. 2015 – 03 – 27]. Dostupné z WWW: <http://petrnagy.blog.idnes.cz/c/360686/Irma-Geisslova-18551914.html>.
ČIHULA, Josef: Irma Geisslová. Slavnostní řeč, proslovená při odhalení pamětní desky v Jičíně 2. června 1935. In. *Sborník musejního spolku v Jičíně*, roč. 1., číslo 1. -4, s. 68.:*„Irma Geisslová se tedy nenarodila v Jičíně, ale Jičín i jeho kraj jí byl velice blízký.“*
[14] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby.* Jičín, 2005, s. 6.

Čihula: „*Geisslová milovala lidi, zvláště dětí a milovala přírodu. Těmto ctnostem učila ve svých básních a povídkách.*“[15]

Byla tu však ještě jedna láska, o které Geisslová často psala. Láska k železnici, ke které měla tak blízko díky otcově zaměstnání.

Tyto všechny zážitky, zkušenosti a dojmy, myšlenky a city byly základem, z něhož vyrůstala básnická a spisovatelská činnost Irmy Geisslové.

Za mládí Geisslové bylo zvykem psát rodičům každý rok veršovaná přání vyzdobená malovanými nebo sušenými květy. Jana Hofmanová v této souvislosti ve své studii zmiňuje rukopisnou pozůstalost Geisslové, uloženou v jičínském muzeu, v níž se nacházejí veršovaná přání vyzdobená malovanými nebo sušenými květy. Na jednom z nich, z let sedmdesátých, Geisslová veršuje své první říkanky slibující rodičům poslušnost, vděčnost a lásku.

Jan Čihula napsal závěrem ve své slavnostní řeči na památku Irmy Geisslové: *„A vděčnost s láskou byly přední ctností rodiny Geisslovy, jež utvářela i povahu Irminu.“*[16]

1.3 Pobyt v Pešti

Jana Hofmanová ve své studii *Irma Geisslová: Objev naší doby* píše, že několikaleté pobyty v maďarském či rakouském prostředí provázely Geisslovou pocity cizosti a smutku:

„ Temně hučely vlny Dunaje. Mohutný proud ubíhal do dálky nedohledně….Moři se podobal, ale tak chladně, nepřítulně, cizí našemu srdci. Tíž padala nám na duši,… zde i venku nad širou pustou – ach. Jak jinak u nás doma… Stýskalo se nám, vystěhovalcům českým,… tu a tam setkali se náhodou s člověkem krajanem.“[17]

Během pobytu v Pešti (1874 – 1880) Geisslová zřejmě prožila i svou první nešťastnou lásku někdy v roce 1877 či 1878.[18] Můžeme-li se tak domnívat podle jejích milostných veršů z první publikované sbírky napsané v roce 1874-1878.[19]

[15] ČIHULA, Josef: Irma Geisslová. Slavnostní řeč, proslovená při odhalení pamětní desky v Jičíně 2. června 1935. In. *Sborník musejního spolku v Jičíně*, roč. 1., číslo 1. -4, s. 68.
[16] Tamtéž.
[17] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby.* Jičín, 2005, s. 22.
[18] SLAVÍK, Ivan: Neznámá I. G. In: *Irma Geisslová: Zraněný pták. Výbor z díla 1874-1914*. Hradec Králové: Kruh, 1978, s. 163.
[19] Tamtéž.

Vliv pobytu v cizině na formování básnické tvorby Geisslové je patrný v jejích verších: *„ Cizino, měj dík můj za vše, za ten chlad tvůj děkuji ti, v němž se musí vřelé srdce po své vlasti roztoužiti. Děkuji ti za tu bolest, jíž mou duši poranila.“*

Tyto pocity stesku po vlasti potvrzuje ve vzpomínkách i její sestra Emilie Buřvalová. V následující ukázce ale také popisuje jejich kulturní život v Pešti, především o divadelním působení v České besedě, ve které účinkovaly sestry Geisslovy.

„Otec náš (tehdy přednosta účtárny c. k. priv. sp. st. dráhy) byv přesazen v roce 1872 z Prahy do Pešti, vytrval tamtéž až do roku 1879. Vzpomínám ráda těch sedmi let, jež mi bylo jako děcku v Uhrách stráviti. Moje sestry – (mimo zemřelou sestru Irmu, žije v Praze druhá sestra Filoména) – užívaly tehdy v Pešti jako mladá děvčata, co užiti bylo možno v České Besedě, středisku to všech uvědomělých Čechů, tenkráte v Pešti žijících, jichž hlavou byl náš přelaskavý otec. Hrálo se tam divadlo, pořádaly přednášky, representační české plesy, konaly se výlety do skutečně krásného okolí Pešti, ač dosti vzdáleného.

Kusy divadelní, které jsme tehdy v České Besedě viděli, byly „Granátníci“, „Ďáblova bařina“, „Debora“ aj. Mým ideálem divadelních kusů byl „Chudý písničkář“, ve kterém hrály obě sestry moje i bratr (nyní profesor konservatoře ve Strassburku). Sestra Irma měla v tomto kuse svou parádní roli, o jejímž výkonu se vyjádřila kterási z přítomných dam takto intimní přítelkyně zvěcnělé tragédky české paní Otilie Sklenářové – Malé: „Otilka by to lépe nesehrála“.

Pak se nějaký čas mluvilo o tom že, má-li se Irma připravovat po našem návratu do Prahy (otec očekával přesazení do Čech každou chvíli) k divadlu. O což se právě známá ona paní usilovně přičiňovala, slibuje, že na její doporučení bude Irmě možno, aby jako žačka vstoupila k pí Sklenářové.“[20]

V České Besedě v Pešti zaujímali jsme význačné postavení, především proto, že byl otec nás neobyčejně oblíben u všech Čechů v Pešti vůbec, a v Besedě zvláště, též ochota mých sester k tomu přispívala. Byly v Besedě hlavními sloupy divadla, žádnou úlohu, nesměly dle výslovného přání otcova odmítnouti, vedle titulních musily přijmout i úložky drobné, třeba též sloužících a stejně pečlivě je zahráti. Nejvášnivější ochotnicí byla moje sestra Filoména, účinkovala později též v českém ochotnickém spolku „Pokrok“ ve Vídni a konečně i zde v Jičíně, téměř ve všech spolcích, které pořádaly představení divadelní.

[20] BUŘVALOVÁ, Emilie: Vzpomínky na můj sedmiletý pobyt v Uhrách. Píše a památce své sestry Irmy věnuje Emilie Buřvalová. In. *Jičínské noviny*. XXXIII. ročník, 26. číslo, 24. listopadu 1914 v Jičíně.

Dle mého skromného mínění jevily se u ní známky pozoruhodných hereckých vloh. Než brzký sňatek její zmařil zamýšlené přípravy k povolání hereckému. Divadelní večery tyto, jež prožila jsem v České Besedě pešťské v kruhu své rodiny, jejímž dobrým geniem byla naše nezapomenutelná Irma, nevymizí mi z paměti nikdy. Do dnes zdá se mi jako bych cítila vlahý ten noční větérek, prosycený směsí vůní z kukuřičných polí, dozrávajících melounů, a rozsáhlých vinic, kol Pešti ve veliké prostoře se rozkládajících, jimiž zejména pokryty byly Budínské hory, kamž obyvatelé Pešti v létě hojně výletů pořádají.[21]

Otec náš těžce nesl, že pobyt náš v Pešti se tak neočekávaně prodloužil. Představení jeho tehdy v roce 1872 ujišťovali jej sice, že pobude v Pešti nanejvýš tři léta, - a pak jsme tam uvízli sedm let. To bylo jaksi za trest, že se otec nechtěl učiti maďarsky. Tedy 15. února přinesl otec domů pro nás tak velice radostnou zprávu o svém přesazení a už 7. března přiharašil s námi vlak do Prahy.[22]

1.4 První a druhý pobyt v Praze

Jak jsem již výše zmiňovala, rodina Geisslových se roku 1868 přestěhovala do Prahy, ze které byl otec Geissl roku 1874 povolán do Peště.

Na konci prvního pražského pobytu (1868-74) otiskuje devatenáctiletá Irma v časopise Lumír své první verše, jejichž zveřejnění doporučil básník Jan Neruda, který Geisslovy znal.

Otec Geissl byl velmi hrdý na Irmin talent a snažil se jí pomoci prosadit se v literárních kruzích.[23] Irmu přivedl do Ženského výrobního spolku Karolíny Světlé. Pracovnice Ženského spolku prezentují Irminu práci starostce tohoto spolku Elišce Krásnohorské [24]. Pracovnice slíbily Geisslové zasílat Ženské listy, půjčovat knihy ze spolkové knihovny a poradit v jejich prvních literárních krocích.

Z dostupných zdrojů, které zveřejnila Jana Hofmanová ve své studii, popisuje rozhovory mezi pracovnicemi Ženského spolku v momentu, kdy Geisslová s otcem odešla. Podle jejich názoru působila utrápeně a nešťastně, a tak spekulovaly, jaké má

[21] BUŘVALOVÁ, Emilie: Vzpomínky na můj sedmiletý pobbyt v Uhrách. Píše a památce své sestry Irmy věnuje Emilie Buřvalová. In. *Jičínské noviny*. XXXIV. ročník, 1. číslo, 20. ledna 1915 v Jičíně.
[22] BUŘVALOVÁ, Emilie: Vzpomínky na můj sedmiletý pobyt v Uhrách. Píše a památce své sestry Irmy věnuje Emilie Buřvalová. In. *Jičínské noviny*. XXXIV. ročník, 3. číslo, 28. února 1915 v Jičíně.
[23] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín, 2005, s. 7.
[24] NOVÁK, Arne, NOVÁK, Jan, V.: *Stručné dějiny literatury české.* Praha, 1910, s. 376-377.
*„Vliv Elišky Krásnohorské na veršující spisovatelky byl značný: po jejím způsobě skládaly rétorickou lyriku Irma Geisslová, Pavla Maternová (*1858), Vilma Sokolová-Seidlová (*1859), Marie Šedlbauerová (*1865), v poslední době ještě Teréza Dubrovská a Marie Haunerová-Votrubová. Většina spisovatelek, mezi nimiž je i Irma Geisslová (*1855) nalezla v genrových, vtipně pointových obrazcích a písních z ovzduší železničního svůj osobitý tón, psala i knihy pro mládež a práce novelistické".*

těžkosti. Účetní Eliška Lauermanová situaci zhodnotila: *„Co vás napadá slečny! To není ostýchavost ani nešťastná láska, ale těžké živobytí to je! Ta dívka je utahaná, udřená! Což jste si nevšimly, jaké má upracované ruce? Ta se asi doma namozolí a nalopotí! Popelka je to, poznala jsem to hned [….]. Ta by musila dělat zázraky, aby při takové robotě ještě studovala a spisovala!“*[25]

Toto mínění dokazuje, že Geisslová neměla lehký život. Nebyla schopna tolik času věnovat psaní z důvodu pracovního vytížení v domácnosti.

Geisslová po nějakou dobu udržovala kontakty i s Krásnohorskou. Zpočátku se vyvíjely slibně, avšak neměly delšího trvání. Každá z obou žen byla pravděpodobně zcela jiná. Tuto situaci dokládá dopis, který poslala Irma své přítelkyni Sofii Podlipské 20. října 1887:

„Se sl. Krásnohorskou pěstovala jsem styk v prvních letech našeho pobytu v Praze. Je to dáma duchaplná, ctím ji velmi, ale povahy naše se různily a nemohla jsem k ní přilnouti. Ochabovala jsem v návštěvách bez zjevné příčiny, a pak, že mi nikdy, ani jednou, návštěvu oplatila, přestaly styky samy sebou a vše, co s nimi souvisí. Ani se mi nezastesklo po té ztrátě, důkaz toho, že jsme se k sobě nehodily […].“[26]

Dopisy, které Geisslová dostávala od Ženského výrobního spolku, dokazují, že s ním opravdu Geisslová udržovala bližší kontakt, jak jsem zmiňovala výše. V tomto dopise, který přikládám, mě překvapil fakt, že Geisslová poslala spolku 37 zlatých, ale současně si peníze sama musela vypůjčit.

„Velectěná slečno!

Letos, kdy se náš spolek domohl konečně své vlastní budovy, dostalo se mu opět z Vašich obětavých rukou příspěvků, jichž příjem v obnosu třiceti sedmi zlatých tímto vděčně potvrzujeme. Přijměte, velectěná Slečno, nejen za příspěvky, ale zvláště za Vaši nezištnou ochotu nejvřelejší díky, tím vroucnější, čím více letos vydatné podpory zapotřebí máme, neboť inventární budovy, stěhování tak rozsáhlé školy, a plat úroků z úvěru zvýšily netušenou měnou výdaje letošního roku. Přikládajíc stvrzenky prosíme, abyste si neobtěžovala je ctěným čtenářům odevzdati a naše poděkování zděliti. Své díky ještě jednou opakujíce klademe si za česť, býti vždy Vám, velectěná Slečno, veškerou úctou oddaný.

[25] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín, 2005, s. 8.
[26] Tamtéž, s. 35-36.

Ženský Výrobní Spolek Ženský.

Eliška Krásnohorská

t. č. starostka

V Praze 29. dubna 1897.“[27]

V roce 1879 dostává Jan Geissl příkaz o přeložení do Prahy. Rodina se tam stěhuje roku 1881. Reakci rodiny na tuto zprávu vyjadřuje ve svých vzpomínkách Emilie Buřvalová.

„Následujícího roku v únoru 1879 obdržel konečně otec náš tak dlouho vytoužené a očekávané přeložení do Prahy. Pamatuji se, jako by to bylo dnes, jak přišel tatíček náš v poledne z úřadu domů, pobledlý ve tvář vzrušením a ještě než dveře dovřel, zvolal“ , „Děti! Bláha zemřel! ‘ “ Věděly jsme hned, co to znamená, a zůstaly jako ohromeny. Pan Václav Bláha byl přednostou účtárny c. k. priv. společnosti státní dráhy v Praze jako otec náš v Pešti. Zvolání: „Bláha zemřel“ znamenalo pro nás vyplnění nejhoroucnějšího přání naší rodiny. Ale dobrý otec večer, než jsme ulehli, vzpomenul zarmoucené rodiny Bláhovy, řka: , „Tak vidíte děti moje! Co je jednomu ku štěstí, druhému je k neštěstí - u Bláhů truchli a my se zde radujeme, ale nebýti úmrtí nebohého kolegy, kdo ví, jak dlouho bychom byli ještě odsouzeni zde žít.[…] ‘ “[28]

V další části Emilie popisuje reakci Geisslové na stěhování. Tento úryvek dokazuje, že Pešť nepovažovala za svůj domov a s nadšením se vrátila do Čech.

„[…] Vidím dosud sestru Irmu, jak s tváří rozradostněnou, očima zarosenýma hledí s otce na nás a naopak, sotva odvažujíc se věřiti svému sluchu. Bylo jí přeložení našeho otce do Prahy takřka vykoupením. Celých těch sedm let našeho pobytu v Pešti připadalo jí vždy jako vyhnanství. Často, přečasto potom vypravovávala v Praze svým známým, hlavně spisovatelce Sofii Podlipské (kam jsem směla někdy sestru svou provázeti) o tom: , „Ach, já jsem si nemohla zvyknout, v těch Uhrách, často uprostřed zábav, na krásných výletech a procházkách. I v kruhu mých milých, v naší utěšené

[27] Dopis od Ženského výrobního spolku Karolíny Světlé adresovaný Irmě Geisslové, 16. 2. 1893. LA PNP fond Irma Geisslová, korespondence vlastní.

[28] BUŘVALOVÁ, Emilie: Vzpomínky na můj sedmiletý pobyt v Uhrách. Píše a památce své sestry Irmy věnuje Emilie Buřvalová. In. *Jičínské noviny*. XXXIV. ročník, 3. číslo, 28. února 1915 v Jičíně. Strany neočíslované.

domácnosti, uchvátil mne takový stesk po mé otčině, takový nevylíčitelný stesk, že ulevit mu pouze pláčem bylo možno. ‘ “[29]

1.5 Pobyt v Jičíně

Rodina Geisslových se v roce 1884, po třech letech v Praze, stěhuje zpátky do rodného města Jana Geissla, Jičína. Zde Geisslová pobývá až do své smrti.

Pocity sklíčenosti a úzkosti, které Irmu v cizině přepadaly, nám dokazují i slova Hofmanové: *„V cizině Irma strádala, stýskalo se jí, ale zdá se, že ani Praha by ji natrvalo neuspokojovala – byla povahy uzavřené, spíše samotářské, netoužila po velké společnosti, ruchu velkoměstského života, po této stránce jí život na malém městě, myslím, vyhovoval a zvláště jí činila šťastnou bezprostřední blízkost půvabné přírody, kterou vždy milovala a jejíž proměny citlivě prožívala. Tady psala, tvořila, a jak vysvítá z objevů posledních let, vytvořila zde většinu svých nejlepších děl.“*[30]

Po přestěhování do Jičína i nadále udržovala Geisslová vztah s některými pražskými spisovateli, se kterými se seznámila v Praze. Můžeme říci, že nebyla zcela odtržena od národních pražských událostí. Sledovala se zájmem vše, co se v Praze odehrávalo. Posílala do pražských redakcí své příspěvky, četla noviny, časopisy. Geisslová příležitostně do Prahy jezdila a navštěvovala zde Sofii Podlipskou i Jana Nerudu.[31]

Finanční situace rodiny se ale v devadesátých letech stále zhoršovala. Otec dostával nevelkou penzi, Emilie měla nějaký příjem z hodin klavíru, Irma byla odkázaná na občasné podpory Svatobora[32] a také dostávala nevelké odměny za otištěné literární příspěvky v různých časopisech. Podporovatele našla v literátovi, představiteli konzervativních sil Václavu Vlčkovi. Působil ve Svatoboru a byl redaktorem Osvěty, do níž Irma občas přispívala. S Václavem Vlčkem udržovala i příležitostný písemný styk.

---

[29] Tamtéž.
[30] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby.* Jičín, 2005, s. 20.
[31] Tamtéž.
[32] Dostupné z WWW: <http://www.slavin.cz/?page=svatobor>.
„*Spolek Svatobor byl založen roku 1862 k podpoře spisovatelů českých prostředky peněžními a k oslavení jejich památky. Pomoc se projevovala péčí o chudé spisovatele, výpomocí jejich strádajícím rodinám a pozůstalým a udílením cen, odměn a stipendií, jež byly povzbuzením k další tvorbě.“*

1.5.1 Rodina Geisslova v Jičíně

Z doložené osobní korespondence Irmy Geisslové, kterou zmiňuje ve své studii Jana Hofmanová je evidentní, že Geisslová za svého třicetiletého pobytu v Jičíně žila v různých domech na různých adresách. Konkrétně uvádí sedm bydlišť. V jičínském archívu je dostupná diplomová práce Jitky Bílkové - *Historik Karel Kazbunda a jeho rodné město Jičín*[33], kde jsou popsány vazby mezi rodinou Geisslových a Kazbundových.

Jan Slavomil Geissl se v dubnu 1884 přestěhoval s Irmou, Emilií a Filoménou do bytu čp. 133 na Husově třídě, který v roce 1876 dal vybudovat profesor František Hollmann. Syn Jan studoval na hudební konzervatoři v Praze.[34] Filoména s nimi však nebydlela dlouho, protože se brzy odstěhovala ke svému manželu, drogistovi Hausdorfovi.[35]

V tomto domě bydlela i rodina Kazbundových. Marie Kazbundová se synem Karlem Kazbundou a jeho nevlastní sestrou Marii Čudovou a matka paní Kazbundové, Anna Meritová. Bydleli dříve ve stejné ulici, v domě čp. 121 ve dvoupokojovém bytě. Bílková uvádí, že se k rodině Kazbundových nastěhoval strýc Müller. Přestěhovali se tudíž do většího bytu v domě, kde bydleli už Geisslovi. Stali se s Geisslovými nejen sousedy, ale i přáteli.[36]

Kazbundova matka s Geisslovými velice dobře vycházela. Prodala sestře Irmy, Filoméně, před její svatbou s drogistou Hausdorfem, starší nábytek ze svého bytu, který již nepotřebovala.

Dále Bílková ve své diplomové práci uvádí, že se Irma Geisslová brzy stala součástí jičínského kulturního světa. Účastnila se dýchánků pořádaných spolkem Literární jednota, pronesla v Jičíně i několik přednášek, lidé ji mohli slýchat i při projevech na různých akcích. Irma přispívala do místních novin Krakonoš, kromě básní psala také divadelní hry (například *Valdštýn v Jičíně*). Inspirována okolní krajinou vydala lyrickou sbírku *Z Podkrkonoší* (1889). V době, kdy se přestěhovala se svými příbuznými do Jičína, však již měla za sebou zajímavější literární pokusy, které na dlouhou dobu zapadly (především sbírku *Imortely* z roku 1879). *„Až básník a literární*

[33] BÍLKOVÁ, Jitka: *Historik Karel Kazbunda a jeho rodné město Jičín.* Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Praha, 2010. Diplomová práce.
[34] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby.* Jičín, 2005, s. 8.
„Bratr Geisslové Jan pak působil jako kontrabasista v Reishantalu, potom byl profesorem kontrabasu na konzervatoři ve Strassburku.“ V dalších zdrojích o bratrovi Geisslové, Janovi, nebyla zmínka.
[35] Hausdorf - celé drogistovo jméno v jednom ze spisů diplomové práce Jitky Bílkové – *Historik Karel Kazbunda a jeho rodné město Jičín* - uvedeno nebylo. Nelze jej ani dohledat.
[36] BÍLKOVÁ, Jitka: *Historik Karel Kazbunda a jeho rodné město Jičín.* Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Praha, 2010. Diplomová práce, s. 21, 25.

kritik Ivan Slavík v 70. letech 20. století objevil některé její nepublikované básně a deníky a označil ji za českou prokletou básnířku, předchůdkyni dekadentní symbolické poezie 90. let.“[37]

Bílková se zmiňuje o vřelém vztahu Geisslové a Mařenky Čudové, která jako Irmina sestra Emilie Buřvalová trpěla onemocněním páteře. Básnířka se o svou sestru po léta pečlivě starala, a díky tomu se dokázala lépe vžít do situace Marie Čudové. Kvůli častému stěhování rodiny Geisslových po Jičíně si začala Geisslová s Marií Čudovou dopisovat. V přiložené korespondenci jí projevuje Geisslová náklonnost a porozumění: „*Ozvěna od Vás se mne vždy tak lahodně dotkne. Sympatie k Vám, hluboká úcta k Vaší paní matce a vůbec zájem k Vaší ctěné rodině jsou zakotveny v mém srdci a v celé opět naší rodině. Proč? Zásluhou Vaší. Také je mi zvlášť milé a vždy mne to dojímá, že ráčíte býti z oněch vrstevníků, s nimiž se znal, s nimiž týž vzduch dýchánků můj zvěcnělý, milovaný otec. Nevím, děje-li se každému tak, ale vidím-li někoho z Vás, zdá se mi, jako bych zahlédla částečku minulé přítomnosti, z tehdejší doby, kdy bylo krásněji….A pak, velectěná, milá slečno, když zavane vesna a v plné léto rozkvete, ona posvátná pieta, vonná a barvitá, jež zdobí rov mého otce z rukou Vaší paní matky a z Vaší? Jak děkovati Vám?! Nemívám slov, jen pohnutí mluví. To vše mi Vás činí tak nevýslovně sympatické. Buďte přece také trochu šťastná, drahá slečno. Totiž, chtějte jí být! Máte tak krásné ústředí! Záviděné mnohými, Vás pan bratr dostupuje mety nejvyššího kulturního niveau.*“[38] Z tohoto dopisu je patrný citový vztah s celou rodinou Kazbundových. Tu považuje za svou náhradní rodinu, zvláště pak Marii Kazbundovou pokládá za svou náhradní matku.

Bílková uvádí, že i po přestěhování rodiny Geisslových v roce 1886 do domu na Bydžovské třídě, udržuje Geisslová s rodinou Kazbundových písemný kontakt.

Jedním z důvodů, které rodinu k odchodu přiměly, byla nově postavená budova pedagogického ústavu, která jim znemožnila výhled na Irmino oblíbené vlakové nádraží a sledování žní. Tyto pocity popsala v dopise své přítelkyni Sofii Podlipské: „*S naším tak milým bytem bude se mi loučiti….Máme k tomu více příčin. Hlavní je, že nás týrá nekonečné hučení varhan z nové budovy pedagogia. Jednotvárná opakování téhož, od 7.*

[37] DRÁŽNÁ, Helena: Irma Geisslová – předchůdkyně české dekadence? In: *Legendy a mýty české a slovenské literatury*. [online]. 2008, [cit. 2015-05–20].
Dostupné z WWW: < http://www.ucl.cas.cz/slk/?expand=/2007/sbornik>.
[38] BÍLKOVÁ, Jitka: *Historik Karel Kazbunda a jeho rodné město Jičín.* Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Praha, 2010. Diplomová práce, s. 146.

hod. rána do 7 večer působí rozrušivě na naše nervy, slyšíme to pak i v noci, ve snu, neustále. Pak vyhlídka tou budovou již mnoho ztrát […].“[39]

V roce 1896 nastává pro Irmu opět těžké a zoufalé období, které již prožila po smrti své matky. Dne 21. října jí umírá v 68 letech otec. Tuto ztrátu prožívá Geisslová velice dlouho. Propadá se do beznaděje ještě hlouběji.[40]

Pocity bezmoci a smutku způsobené úmrtím otce pokračují i nadále. Především se jedná o situaci, kdy nervově onemocní její sestra Emilie.

Od pracovnic spolku obdržela následující smuteční kondolenci. Z té je zřejmé, že i v této době byla s pracovnicemi spolku v kontaktu.

„Velectěná Slečno!

S hlubokým žalem sdílíme s Vámi přebolestnou, krutou ztrátu, která Vaše šlechetné srdce zasáhla tak silnou ranou. Vážený a ctihodný pan otec Váš, jehož povaha skvělou čistotou a vlastenectvím zářící poutá k jeho jménu tolik úcty, byl i nám vždy příznivcem, jehož upřímně z hloubi duše želíme a vždy vděčně co upřímného přítele vážiti budeme. Vám, jak, velectěná Slečno, vyslovujeme nejen srdečné účastenství s těžkým Vaším zármutkem, ale také upřímné přátelství a nehynoucí úctu. Žádoucí potěchy Vám i vážené slečně sestře srdečně přejíce, klademe za česť býti Vám, velectěná Slečno, upřímně oddána.“

Správa Ženského Výrobního Spolku Českého
Eliška Krásnohorská
V Praze, dne 24. října[41]

[39] Tamtéž, s. 26.
[40] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín, 2005, s. 24.
[41] Dopis od Ženského výrobního spolku Karolíny Světlé adresovaný Irmě Geisslové, 16. 2. 1893. LA PNP fond Irma Geisslová, korespondence vlastní.

2 KORESPONDENCE SE SOFIÍ PODLIPSKOU

V roce 1876 poznává Irma Geisslová Sofii Podlipskou, sestru Karolíny Světlé, která stejně jako Geisslová přispívala do Lumíru, Osvěty a Květů. V letech 1872 – 1875 redigovala Podlipská Ženskou bibliotéku.

S Geisslovou si Podlipská vyměňuje z Prahy do Jičína pravidelnou korespondenci, a to celá léta až do smrti Podlipské roku 1897.

Jak vroucné bylo jejich přátelství, nám dokazuje i velmi důvěrné oslovení Podlipské: *„ Má drahá Irmo!“*

V dopise z 16. 2. 1893 Podlipská reaguje na nepříznivý dopis od Geisslové, ve kterém jí pravděpodobně Geisslová naznačuje ukončení vzájemné korespondence kvůli častým prodlevám v odepisování. Podlipskou postihují obavy, že by jejich dopisování mohlo skončit. Omlouvá se Geisslové za dlouhé odmlky, které nejsou úmyslné, a ujišťuje ji o svém přátelství.

„Má drahá Irmo!

Bože pravíte? Že mi nebudete více psáti, udělám-li ještě jednou tak ohromnou pauzu jako minule to nemyslíte opravdu, že ne? Nicméně bojím se Vás mým trochu a nechcu si zasloužiti hněvu Vašeho. . nicméně, kdyby přece se stalo a já bych nepsala, vězte, že by to nebylo nikdy záminkou nepřízně neb nevůle. Nikdy pravím Vám![…]“[42]

Z dopisu z 21. 3. 1893 vyplývá zájem Podlipské o literární činnost Geisslové. Podlipská v dopise gratuluje Geisslové ke zveřejnění její práce v časopise Květy.

Popisuje zde nesnáze se získáním časopisu. Podlipská vyjadřuje po přečtení práce Geisslové nefalšovanou radost z jejího úspěchu. Uvědomuje si, že není snadné, aby byly práce uveřejňovány časopisecky. I tak stále věří, že se nakonec Geisslové podaří uspět.

„První jarní den sychravý a větrný.

Moje drahá Irmo!

Velkou radost cítila jsem, když jsem spatřila zas jednou Vaše milé jméno v únorovém sešitu Květů. Tedy přece zas. Hned hned běžím čísti. A jen jsem odskočila byly Květy ty

[42] Dopis od Sofie Podlipské adresovaný Irmě Geisslové, 16. 2. 1893. LA PNP fond Irma Geisslová, korespondence vlastní.

tam. Myslila jsem, že Vrchlický je má a on tvrdil, že jsou u mě a to trvalo, až přišlo březnové číslo.

Tu zapomněl Vrchlický, že je někomu půjčil a opatřil jiné číslo. Konečně jsem četla Vaši krásnou práci, přede vším jiným. Opravdu žasnu, jak stoupáte a jak podáváte literatuře plody pořád dokonalejší. A právě v této periodě vývoje strádáte a setkáváte se s liknavostí ve přijímání Vašich prací. Věřte mi, že to se opakuje častěji, než myslíte. Jen čteme životopisy umělců. Spisy mají věru osud svůj jako člověk. Ale věřte mi také to, že přijde také uznání a povzbuzení zas. Snad budete nyní míti aspoň ve Květech cestu raženu. Kdybyste věděla, jak si toho přeju! Za vaše vřelé a vlídné blahopřání Vrchlický sám Vám děkoval, jak mi pravil. Přijměte také díky moje [….] "[43]

Martin Hrdina, který napsal studii pod názvem *Dobývání nevyslovitelného v listech Irmy Geisslové a Sofie Podlipské*, popisuje korespondenci mezi Podlipskou a Geisslovou. Zmiňuje vliv společenských konvencí na vzájemnou korespondenci.

Hrdina považuje jejich vztah za vzájemně prospěšný, kdy Geisslová doufala v lepší publikační možnosti díky kontaktům Podlipské. Ta naopak očekávala od Geisslové příspěvky na dobročinnost. Z dalšího psaní ze dne 21. 3. 1893 je patrné, že Geisslová pozvala Podlipskou.

„Vy zvete mne tak vlídně do svého krásného Jičína, že Vám již za to nevýslovně děkuji. Ale půjde-li to, nevím, a pak bojím se, abych Vám nebyla probůh obtíží. Ponechme to tedy náhodě a osudu."[44]

Jak už jsem výše zmiňovala, kvůli špatné finanční situaci dostávala Geisslová podporu od Svatobora. Z následujícího dopisu je zřejmé, že Geisslová nejprve psala Podlipské o neúspěšné žádosti o příspěvek od Svatobora. Na to jí Podlipská dne 22. 9. 1893 odepisuje, že celou situaci oznámila Vrchlickému, který byl ze vzniklé situace rozhořčen. Podlipská jí radí, aby o příspěvek žádala znovu. Vysvětluje, že se nejedná o žádnou podporu, ale o zásluhu za její práce.

[43] Dopis Sofie Podlipské adresovaný Irmě Geisslové, 21. 3. 1893. LA PNP. Fond Irma Geisslová, korespondence vlastní.

„[…] žalovala jsem Vrchlickému, jak jste pochodila ve Svatoboru a velmi jej rozhořčil Vlčkův nezpůsob. Bylo to k jeho návodu, že jste žádala, a tím více jej to mrzí. Vl. neuznal ani za dobré Vaši žádost výboru předložiti. Bylo vše rozdáno, ale k novému roku musíte žádati zas. Neb pro koho jsou zde ty prostředky ne-li pro spisovatele? Je to odkaz a žádná podpora a žádáte-li, hlásíte se jen o své právo […].“[45]

V listu ze dne 19. 1. 1894 se stále řeší situace o příspěvku ze Svatobora. Podlipská vyřizuje Geisslové, že Vrchlický a profesor Thomayer litují, že opět nežádala o příspěvek u Svatobora. Měli pro ni navržených 120 zlatých. Radí jí, aby peněžní příspěvek přijala. Není spravedlivé, kdyby tyto peníze dostali příbuzní spisovatelů bez přímých zásluh.

„*Milovaná Irmo!*
Vrchlický a s ním profesor Thomayer, který se také o Vás interesuje velice litovali, že jste nyní ve Svatoboru nežádala. Měli již navrženo pro Vás vzhledem k Vaší činnosti 120 zl. Bylo by je těšilo a s nimi jiné členy ve výboru, kdybyste byla přijala neb stížnost je, že se udílí podpory takovému množství žadatelů bez přímých zásluh, jen proto, že jsou příbuzní spisovatelů. S příspěvky cestovními bývá horší rozdělní […].“[46]

O své literární činnosti, která se týká příspěvků do časopisu Krakonoš a Jarý svět, Geisslová informuje Podlipskou v dopise z 15. 7. 1884.

„Do větších prací se zatím nepouštím. Též přispívám do zdejšího listu Krakonoš, protože upřímně slouží našemu českému lidu…..“ […] „po*vídku nádražní, v rámci zdejších dojmů, poslala jsem ji, Jarému věku´, tu a tam básně.[…]“*[47]

Jak ve své studii píše Hofmanová, i ve své maloměstské samotě nebyla Irma zcela izolována vůči světu kolem sebe. Velmi citlivě prožívala zejména sociální rozpory a problémy své doby. Neštěstí horníků zasypaných v karvinských dolech je tématem další korespondence 11. 10. 1884, kdy Geisslová vyjadřuje obavy z budoucnosti.

[45] Dopis Sofie Podlipské adresovaný Irmě Geisslové, 19. 1. 1894. LA PNP. Fond Irmy Geisslové, korespondence vlastní.
[46] Dopis Jaroslava Vrchlického adresovaný Irmě Geisslové, 22. 9. 1893. LA PNP. Fond Irmy Geisslové, korespondence vlastní.
[47] Dopis Sofie Podlipské adresovaný Irmě Geisslové, 15. 7. 1884, korespondence vlastní.
HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín, 2005, s. 12.

„ Vlasy se mi ježí zděšením nad utrpením lidí […].“

„ Vzpomínám a myslím na ně, vidím je ve skutečnosti kolem sebe a tuším nové stíny budoucnosti a světlo ze dnů přítomných jako by se vytrácelo[…].“[48]

V dopise z 12. 10. 1884 Geisslová vyjadřuje přání, aby její přítelkyně Podlipská měla k Jičínu obdobný vztah jako ona. Popisuje, že si nedokáže představit svůj život jinde.

„[…] přála bych si, abyste milostivá paní, také měla ráda Jičín. Tam vzadu – (zmínka patří natištěné kresbě města a vrchů kolem na použitém dopisním papíru) *ty vlnité linie, to jsou ty moje milované vrchy. Jak jsem se zaradovala z pohledu na ně, po příjezdu svém /=*z pražské návštěvy –J.H./*, ráno, když se mlhy rozestoupily! Jak dojímaly mne! Zdálo se mi, že jsem byla dlouho daleko, tesknila po nich, že mne vítají. Děkovala jsem jim. Zdálo se mi věru, že je nějaká páska mezi duší člověka a tím, co mu je milé, a že bych beze ztráty nemohla žíti jinde […].“*[49]

V korespondenci z roku 1895 Podlipská děkuje za pozitivní zhodnocení svého díla, které Geisslové poslala na přečtení.

„Má jediná Irmo!

Objímám Vás vroucně za vše, co mi pravíte laskavého o Staré písni. Je v tom vidět Vaše vzácné zlaté srdce a děkuji opět za to událostem, že jsem si Vás získala na této pouti pozemské. […].“[50]

Podlipská na začátku dopisu Geisslové přiznává, že neměla v úmyslu knihu hned přečíst. Po nahlédnutí ji kniha natolik zaujala, že ji nedokázala odložit. V dopise Irmě vyjadřuje nadšení z knihy.

Do děje příběhu na železnici se natolik vžila, že Geisslové detailně popisuje situace, které ji v knize velice zaujaly, překvapily, nebo s nimi souhlasí: „*[…]Ten dobrý člověk ve Vaší povídce zvítězí a máte svaté právo na takové harmonické zakončení.*

[48] Dopis Sofie Podlipské adresovaný Irmě Geisslové, 15. 7. 1884, korespondence vlastní. HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín, 2005, s. 20.
[49] Dopis Irmy Geisslové adresovaný Sofii Podlipské, 12. 10. 1884, korespondence vlastní. HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín, 2005, s. 12.
[50] Dopis Sofie Podlipské adresovaný Irmě Geisslové, 1895. LA PNP. Fond Irmy Geisslové, korespondence vlastní.

Vždyť líčila jste tragiku osudu na začátku svého děje. Nebylo by ani pravdivé, kdybyste byla uváděla na konci opět neúspěch dobra. Neb nikdo neupře, že osudy se střídají. […].“

Podlipská věří, že příběh, který popisuje život nejen v železničním prostředí, čtenáře osloví a bude se jim líbit.

„Moje předrahá!

Četla jsem tu Vaši milou hluboce cítěnou knihu hned po napsání minulého listu svého a byla bych mohla tudíž snadno počkati s ním. Nevěděla jsem však sama, že k tomu milému čtení tak hned přijdu, že všecko jiného nechám stranou, že po nahlédnutí do knihy tak velmi budu připoutaná. Nedala jsem ji v skutku z ruky, až jsem byla hotova. Dojem byl nejpříznivější. Železniční ovzduší má ve Vašem líčení tolik poezie. Je v něm taková vřelost a zároveň vidí v něm člověk zvláštní svět pro sebe, který je spolu symbolem světa celého. Hleďmě jen toho telegrafistu sloužícího té dopravě obecenstva z místa na místo prostředkem tak nebezpečným, silama přírodními tak hrozivým které se občas mstí za svoje otroctví v lidské hrůze. Ten ubohý skromný člověk má ve své ruce záhubný ten živlem. Ubohý Prometheus. Zatím zuří v něm živel lásky, v něm zápasí krutá starost a ta vyšle záhubou jiskru v opanovanou pozemní a elektrickou sílu tak, že se vyzuje z vazeb svých a ze zákonů člověka jí daných. A v tom zmatku v té spoustě narodí se děťátko. To stane se poctivcem na smíření snad, co ubožátko provinilo svým narozením. Tak mocné myšlenky má úvod Vašeho líčení mravů a poměrů v tom železničním světě, tak pro sebe žijícím jako na nějakém ostrově mezi tím odvěkým zápasem mravnosti a nevědomosti lítají vlaky sem a tam v každém tom vagoně letí opět skupina lidských povah se svými zápasy. Ten dobrý člověk ve Vaší povídce zvítězí a máte svaté právo na takové harmonické zakončení. Vždyť líčila jste tragiku osudu na začátku svého děje. Nebylo by ani pravdivé, kdybyste byla uváděla na konci opět neúspěch dobra. Neb nikdo neupře, že osudy se střídají. Velmi mne dojala myšlénka Vámi vyslovena: „Též osudy dědí se“. V tom je hloubka pozorování a vyvolává nové studie. Ale náhoda je pestrá, není-li pravda? To byste také dokázala. Lelkem střídá se přízeň a nepřízeň náhody. Něco však je také náhoda, co se bojívalo že se člověk narodí na té a té planetě. Ze všeho co tu píšu, vychází najevo, že se dá mysliti při čtení Vaší knihy, že je dobrá a že se musí líbiti. Sto pozdravů a mnoho přátelství.

Vaše S. Podlipská.“[51]

[51] Dopis Sofie Podlipské adresovaný Irmě Geisslové, 20. 2. 1895. LA PNP. Fond Irmy Geisslové, korespondence vlastní.

Podlipská se v listu z 24. 7. 1895 Geisslové omlouvá, že jí tak dlouho nepsala. Podlipská očekává Geisslovou v Praze, ta však stále nepřijíždí. V dopise jí proto žádá, aby jí svůj příjezd předem ohlásila.

„*Moje milovaná!*

Nechala jsem bohužel uplynouti bez mála celý měsíc, aniž bych Vám odepsala. Dělo se to v naději, že nenadále do Prahy zavítáte s mým také píšíc Vám obávám se, aby se nekřižoval tento list s Vašim příjezdem. Pak-li není tomu tak a přijedete-li později, prosím ohlaste mi to laskavě […].“[52]

Zajímavým momentem je, že obě spisovatelky se často nesetkaly, ale díky vzájemné korespondenci jejich vztahy nabývaly hlubšího a „důvěrnějšího“ charakteru.

V Hrdinově studii najdeme dopis, který se týká jejich osobního setkání, ke kterému došlo na konci září roku 1893.

Po tomto setkání píše 9. října Geisslová Podlipské dopis, ve kterém vzpomíná na chvíle spolu strávené. Děkuje jí za vše, co spolu v ten den prožily, a uvědomuje si, že ten čas nestačil na to, co všechno Podlipské chtěla říci. Hrdina přesněji píše: „ *Geisslová jako by se tu omlouvala za to, že dostatečně nevyužila příležitosti pohovořit s Podlipskou osobně, že mnoho z toho, co chtěla říci, zůstalo nevysloveno.“*[53]

„Jako počátek pěkné intimní novely připadají mi teď ty chvíle strávené ve společnosti Vaší, milostivá paní. Děkuji Vám za ty vzácné okamžiky. Budu Vás stále viděti a hlas Váš slyšeti... Vzpomněla jsem si později teprve, co vše chtěla jsem Vám říci, na co vše se ptáti!“[54]

Vzájemná korespondence mezi Geisslovou a Podlipskou byla pro obě velmi prospěšná. Podlipská podporovala Geisslovou v literární činnosti a v tomhle směru jí byla i velkou oporou. Věřila v její úspěch a prosazení se na poli uměleckém. Dodávala jí odvahu, ale dokázala projevit i kritiku.

---

[52] Dopis Sofie Podlipské adresovaný Irmě Geisslové, 24. 7. 1895. LA PNP. Fond Irmy Geisslové, korespondence vlastní.
[53] HRDINA, Martin: Dobývání nevyslovitelného v listech Irmy Geisslové a Sofie Podlipské. In *Tvar* [online]. 2011, roč. 27, č. 11 [cit. 2014–1–08]. Dostupné z WWW: <http://old.itvar.cz/cz/2014/11-2014-geisslova-881.html>. ISSN 0862 – 657.
[54] Tamtéž.

Hofmanová ve své studii píše: *„Obě ženy dělil generační rozdíl 22 let, ale listy svědčí o vzájemné úctě a přátelské lásce obou žen, názorově i povahově si velmi blízkých.“*[55]

[55] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín, 2005, s. 8.

3 LITERÁRNÍ ČINNOST

Začátek literární činnosti Irmy Geisslové lze datovat do druhého pobytu v Budapešti, kdy v Lumíru 1874 otiskla své básně. Ty byly značně ovlivněné poezií Vítězslava Hálka.

Sbírku veršů *Z poezie nádražní* vydal Paleček v roce 1876. Jak již vyplývá z názvu, obsahem sbírky se stal svět lidí na železnici, který ji inspiroval i k napsání povídek se stejnou tématikou. Lásku k železnici si Geisslová uchovala po celý život.

Emilie Buřvalová Irminu fascinaci železničním prostředním popsala v Jičínských novinách: *„Pokud jsme šly po železničním mostě, zastavovaly jsme se u zábradlí a dívaly se dlouho dolů do nádraží na spleť kolejnic, na topírny, z nichž supěla a hřmotila a chrlila do výše ohromné spousty dýmu, což sice nebývalo zvláště příjemné, ale sestru Irmu i to přivádělo do extáze, a ona o něm říkala, že je to rajská vůně. "*[56]

Další sbírku *Imortely* (1879), s intimní tematikou, vydala díky Janu Nerudovi, který se s rodinou Geisslových znal, vlastním nákladem u firmy Grégr a Datel. Tato sbírka byla věnována vzpomínkám na matku a ztracenou lásku. Knihu doplnila básněmi inspirovanými pobytem v přírodě. I přesto poezie *Imortel* nenašla u soudobé kritiky pochopení.

Geisslová se věnovala také i tvorbě pro děti. Tato tématika se objevuje v básnických sbírkách *Luční kvítí* (1882), *V písních a květech* (1888), *Lípové květy* (1892) a v povídce *Venouš* (1905).

Po přestěhování do Jičína píše Geisslová nejen vlastenecké verše, ale i básně inspirované pobytem v přírodě. Tyto aspekty obsahuje další z jejich sbírek *Z Podkrkonoší* (1889). Geisslová za ni byla oceněna cenou Svatobora, spolku pro podporu spisovatelů a umělců.

Čihula ve svém proslovu zmiňuje, že náměty ke svým básním čerpala Geisslová konkrétně z míst - Čečovka, Svatováclavské topoly, Zebín, Libosad, Kumburk, Loreta, Kartouzy, Prachovské skály, Veliš.

Tato místa ji inspirovala například k napsání těchto veršů:

„Vše tu je krásné, velebné, v obvodu ledové Sněžky, jen prý ne vlaky, těm pasažér snadno prý postačí pěšky.“, nebo k napsání krátké humoresky: „ *Máj na nádraží“ kde májové city pronikají všemi věcmi nádražními“ od lokomotivy až pro*

[56] BUŘVALOVÁ, Emilie: Vzpomínky na můj sedmiletý pobyt v Uhrách. Píše a památce své sestry Irmy věnuje Emílie Buřvalová. In. *Jičínské noviny*. XXXIV. ročník, 5. číslo, 28. března 1915 v Jičíně. Strany neočíslované.

železné piliny“ a kde si těžce naložený vagon uhlí vzdychá: „*Ono se to lehce zpívá, láska a jen láska, mně tak těžko, jsem pln uhlí, všechno ve mně praská*.“[57]

Dále Čihula zmínil, že tato skutečnost je patrná například i v povídce *Lilie a růže*: „*Sestupuje z hory Tábor, hleděl ke čtyřem stranám světovým, a všady bylo soustředěno tolik nádherných půvabů přírodních, tolik jemného kouzla domácího kraje, že lehko pochopil, jak stane se ta krása, až přijde čas, vychovatelkou okolního lidu. I zašeptal nad ním bezděky: ty budeš šťasten*.“[58]

Geisslová přispívá svými verši i kratšími prozaickými útvary do nejrůznějších listů – Lumíra, Květů, Osvěty, Světozoru, České včely, Zlaté Prahy, Almanachu české omladiny, Besídky mladých, Budečské zahrady, Českých spisovatelů, Kalendáře paní a dívek. Dále píše do zábavných příloh Národních listů a do časopisů krajinských, zvláště Krakonoše. Její práce byly zveřejňovány daleko za oceánem, například v amerických Ženských listech, v Amerických besídkách, ve Věstníku Čechů, ve Vlasti, ve Slovanu texaském aj. „*Ve všech těchto listech uveřejňovala básně, povídky, novely a črty obsahu vážného i humoristického*.“[59]

Svými pracemi přispívala i do spolku Jednoty českých žen v Americe, která pojmenovala svůj chicagský sbor „*Sborem Irmy Geisslové“*.

Na přelomu let 1913-1914 se u ní projevila rakovina prsu. I přes špatný zdravotní stav píše v tomto období ještě 28 básní. Jedny z posledních svědčí o naprosté rezignaci na život a vědomí blížícího se konce.

„Nechte mne v míru odejít,
loučení krátké jen buď,
jen co by zrak zarosil,
lehce jen sevřela hruď.

Nechte mne v míru odejít,
zápas byl sám těžký dost,
ó já jsem vždycky tušila,

[57] ČIHULA, Josef: Irma Geisslová. Slavnostní řeč, proslovená při odhalení pamětní desky v Jičíně 2. června 1935. In. *Sborník musejního spolku v Jičíně*, roč. 1., číslo 1. -4, s. 72.
[58] Tamtéž.
[59] Tamtéž, s. 69.

že tu jsem jen jako host.
Nechte mne v míru odejít,
palčivě bolí mně zrak,
všechna jsem chabá, ubitá,
smutná jak zraněný pták.“
(Geisslová, 1914)[60]

„Zda život stojí za tu roli blázna, dí Vrchlický – O ne, ne, nestojí! Dnes jedinou jen cítím touhu v prsou, tož po hřbitovním tupém pokoji.“[61]

3.1 Ohlasy po vydání Imortel – Imortelly

Renata Šrotýřová, která je autorkou článku o Irmě Geisslové v Muzejních novinách píše, že po vydání sbírky *Imortely* nastalo pro Geisslovou období zdrcující kritiky, nepochopení a osamocení. Životním pocitem, vyjádřeným v této sbírce, předešla svou dobu.

„Kritika jí tehdy neodpustila znaky jako je bol, rozervanost, prázdnota a zoufalství, které se objevují v této sbírce a jsou spíše vlastní až v pozdější poezii Horově, Březinově nebo Sovově.“[62]

O sbírce *Imortely* napsal sám Jan Neruda roku 1879 příznivou recenzi do Národních listů, kde vyzdvihuje některé z básní, například *Květy z matčina hrobu* nebo *Na ztracených cestách.* O necelý rok později, zřejmě pod vlivem většinou nepříznivého přijetí její sbírky v tehdejším tisku, v časopise Osvěta zaujal stanovisko rezervovanější. Vytýká Geisslové pesimistický pohled na svět a přičítá to její mladické nedozrálosti.[63]

Jak Šrotýřová píše: *„[…] Dokonce i Neruda, ač básníkem Hřbitovního kvítí, odsuzuje Geisslové smutný pohled na svět. […]“*[64]

V LA PNP byla uložena kopie Nerudovy recenze na sbírku *Imortely*. Jeho kritika není ve shodě s jeho pozdější prezentací. Více se zde zaměřuje na mladý věk

[60] SLAVÍK, Ivan: Neznámá I. G. In: Irma Geisslová. *Zraněný pták. Výbor z díla 1874-1914.* Hradec Králové, 1978, s. 157.
[61] ČIHULA, Josef: Irma Geisslová. Slavnostní řeč, proslovená při odhalení pamětní desky v Jičíně 2. června 1935. In. *Sborník musejního spolku v Jičíně,* roč. 1., číslo 1. -4, s. 74.
[62] ŠROTÝŘOVÁ, Renata: Kdo zástupem kráčí a přece je sám. In. *Muzejní noviny,* květen 1995, s. 14.
[63] KOLAŘÍK, Karel: Poezie zapomenutých cest. Nad Imortelami Irmy Geisslové.
In. *Irma Geisslová: Immortelly. Propast.* Vydal Spolek českých bibliofilů v Praze, 2005, s. 39-40.
[64] ŠROTÝŘOVÁ, Renata: Kdo zástupem kráčí a přece je sám. In. *Muzejní noviny,* květen 1995, s. 14.

Geisslové. Píše, že mnohé její básně ze sbírky jsou zajímavé a jde v nich vidět snaha. Soudí však, že věkem přijde zlepšení a zdokonalení toho, co je ještě nevyzrálé.

Chápe její verše plné bolu, strastí a smutku v tak mladém věku, které nepřisuzuje životním zkušenostem.

„Immortelly, Básně I .G. / nákladem knihkupectví dr.Grégra a Frid. Dattla) – Pisatel těchto řádek sám působí k tomu, aby vydán byl svazeček opravdových básní I.G.. Má-li mými podati zde o nich úsudek, je tedy pisatel vázán úsudkem již dřívějšímu, řekl' již samému nakladatelství jich : Také že mile rád ten úsudek opakuji. Ovšem jsem velice rozdílný. Rovněž nejsou zrcadlem ducha ve všech směrech dozrálého v názorech ustáleného, cílů si zcela vědomého. Vidíme v nich více ještě stopy bojů než výsledky jejich, více snahu než její ovoce. Avšak ta snaha je ušlechtilá a zápas zajisté s konečným výsledkem se setká. Obzor básnířčin je obestřen ještě ranní chmurou slunci odolávající, ale již je protkán také červánky, v básních jejích vidíme první jaro, jehož krásy ještě nerozkvetly, ale jednotlivých milých květů rozseto již přece také. Smutně se dívá Geisslová na svět, je pravda, ale myslíme, že nechybujeme, klademe – li více příčinu smutku toho do mladého věku, skorem vždy duševně neúkojného než na zkušenosti životní. Mnohé básníčky, zvláštně ty krátké, které mají formu lehké písně, jsou roztrženy, a jsou svědky nepopíratelného talentu, jiné, ne zcela abychom tak řekli ještě hotové a dozrálé, jsou pro cituplný základ svůj, někdy i pro některou myšlenkovou zvláštnost svou zajisté zajímavy. Je třeba, aby Immorttel sobě všimlo obecenstvo co možná široké.

Jan Neruda“[65]

Roku 1879 vychází kritika i od Elišky Krásnohorské v Ženských listech. Oceňuje dokonalost a celkovou lehkost veršů. Chválí autorku a označuje ji za talentovanou. Nesouhlasí však s jejími osobními pocity, které Geisslová do své tvorby promítala a podobně jako Neruda jí vytýká bol a rozervanost.[66]

Ivan Slavík ve své antologii komentuje kritiku Krásnohorské: *„[…] Krásnohorská sice nechce soudit „chmurnou, někdy beznadějnou náladu“, vždyť jde o dívku sirotka, avšak „bude-li příště pěti o předmětech obsáhlejších, s vyšším vzletem a jasnějším porozuměním,“ bude to teprve ta pravá poezie. […]“*[67]

[65] LA PNP. Neuspořádaný fond. Nezařazeno. Osvěta, 1880, s. 172.
[66] SLAVÍK, Ivan: Neznámá I. G. In: *Irma Geisslová. Zraněný pták. Výbor z díla 1874-1914.* Hradec Králové, 1978, s. 169-170.
[67] Tamtéž, s. 169.

Teprve Slavíkovo hodnocení sbírky Geisslové zdůraznilo spontánnost a opravdovost citu v těchto básních a zařadilo Geisslovou do literárního vývoje jako významnou předchůdkyni poezie 90. let. Slavík zde píše, že její zdánlivě úspěšný nástup skončil velice brzy, již po vydání první sbírky *Imortely* roku 1879.[68]

Ivan Slavík napsal: „*[…] Zánik básnířky se mi po Imortelách zdál vždy nepochopitelný. Po celý život psala Irma verše, na útržky papíru, na rub koncertních programů, pozvánek na bály a přednášky, reklamních letáků. Tužkou, letmým písmem a bez pomyšlení na čtenáře. „Píšu písně. Proč? Pro nic.“ Poezie byla pro ni jako pro málokoho formou existence, naprostou životní nutností! „Kdyby mi vzal bůh lyru, svrhl by mě zaživa do pekla. […]“*[69]

[68] Tamtéž, s. 168.
[69] SOkA Jičín. Fond Irma Geisslová. Nezařazeno.

4 GEISSLOVÁ A BÁSNÍCI JEJÍ GENERACE - LUMÍROVCI

Kontakty Gisslové s Janem Nerudou, Sofii Podlipskou a Eliškou Krásnohorskou jsem již zmiňovala. Za svých pražských pobytů se Geisslová osobně seznámila i s některými lumírovci. S největší úctou a obdivem vzhlížela zejména k Jaroslavu Vrchlickému, kterému napsala při slavnostním večeru k výročí jeho narození úvodní proslov.

Zásluhou Sofie Podlipské, která byla tchýní Vrchlického, obdržela od něj Geisslová několikrát stipendium spisovatelského spolku Svatobor.

I s Vrchlickým si Geisslová vyměňuje písemnou korespondenci. V dopise z 1. března 1887 ji prosí, aby spolku zachovala přízeň, a i nadále jim posílala své verše.

„Vážená slečno

K přiloženému listu dovoluji si několik slov prosebných v pevné důvěře, že laskavě vyhovíte žádosti tam pronesené a otevřete vždy hojné nároky své veršem nebo prosbou podniku našemu.

Vydávaje jej předem vřelé díky, mám tu čest pozdraviti Vás a trvati na úctě a přátelství Vám oddaný

Jaroslav Vrchlický

V Praze 1. března 1887“[70]

Blízký vztah měla i k dalšímu z lumírovců Josefu Václavu Sládkovi. Slavík ve své antologii zmiňuje, že po ztrátě ženy a dítěte prožívá Sládek velmi bolestivé období. V této době je Geisslové příznivě nakloněn. *Slavík dokonce v zamyšlení nad jejich korespondencí hovoří o jakémsi „oparu nevysloveného mimoliterárního zájmu a zvědavosti.“*[71]

Do Lumíru Geisslová posílá své básně, které jí Sládek i recenzoval. V dopisech jí vyslovuje slova uznání, s jakými se Irma často nesetkávala. *„Sládek s ní mluvil jako s rovnocenným básnickým partnerem.“*[72]

[70] Dopis Jaroslava Vrchlického adresovaný Irmě Geisslové, 1. března 1887. LA PNP. Fond Irmy Geisslové, korespondence vlastní.
[71] SLAVÍK, Ivan: Neznámá I. G. In: *Irma Geisslová. Zraněný pták. Výbor z díla 1874-1914.* Hradec Králové, 1978, s. 168.
[72] Tamtéž.

Za pobytu Geisslové v Pešti jí za redakci Lumíra píše sám Sládek. Z dopisu vyplývá, že je Geisslová osamělá v cizině, ale v Praze má tolik blízkých lidí, kteří její poezii uznávají.

Redakce „ Lumíra“

V Praze 7. 2. 1878

„Myslel jsem si Vás tak často, jak tam jste v té Pešti, jako osaměla pěnice vzdálená nám všem. Myslel jsem si, že snad Vám bude milo seznati blíže ty, kteří s Vámi jsou jednoho srdce. Nebuďme si cizí. Jest tu Zeyer, já a Vrchlický [….]

J. V. Sládek“[73]

V dopise ze dne 13. 10. 1881 žádá Sládek Geisslovou o zaslání více jejich rukopisů, které by mohl otisknout v Lumírovi. Děkuji jí za zaslání její poslední knihy a raduje se z jejího básnického vzestupu.

„ Vážená slečno

Máte-li ve svých rukopisech něco, co se hodí pro „Lumíra“, pošlete to laskavě. Píšu Vám přímo a bez frází. – Děkuji Vám za roztomilou Vaši poslední knihu. Tak se to musí brát. –Vy nevíte, jak málo mi to bylo, když viděl jsem jak jste vyletěla o výšky.

Ta slova, jež jsem psal v Lumírovi byla psána ze srdce. Vzpomínám si na ten první list svůj zaslaný Vám do Pešti. Teď je dobře.

Promiňte mi slova tato.

S úctou Vám oddaný J. Sládek

V Praze 13. 10. 1881“[74]

Posledním básníkem, kterého z lumírovců zmiňuji je Julius Zeyer. Slavík píše, že byl Geisslové nejbližším, i když se patrně osobně nesetkali.

Po jeho smrti vyjadřuje Geisslová v básni svůj postoj k němu, který je zároveň postojem mladšího pokolení básníků let devadesátých.[75]

[73] Dopis Jaroslava Vrchlického adresovaný Irmě Geisslové, 7. 2. 1878. LA PNP. Fond Irmy Geisslové, korespondence vlastní.

[74] Dopis Jaroslava Vrchlického adresovaný Irmě Geisslové, 13. 10. 1881. LA PNP. Fond Irmy Geisslové, korespondence vlastní.

[75] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby.* Jičín, 2005, s. 37.

4.1 Geisslová - prokletá básnířka

Jak bylo výše zmiňováno, Geisslová po přestěhování do Jičína byla odtržena od kulturního pražského dění. Zajímala se však i nadále o tehdejší českou lumírovskou poezii.

Její složitá finanční situace jí však nedovolovala nakupovat větší množství knih a odebírat literární periodika. Není tedy pravděpodobní, že se dostala do styku se zahraniční literaturou. Přesto její básně do poetiky lumírovců nezapadají. Jsou spíše srovnávány s poezií verlainovskou.

Když tedy psala první básně zařazené později do sbírky *Imortely*[76], sama netušila, že je píše ve stylu dekadence a symbolismu, který u nás nebyl známý.

Uvádí se, že svým psaním předstihla dobu a její básně jsou začleněny do poezie moderní. Je tedy naopak řazena k mladším básníkům.

Podle Heleny Drážné, která se zabývala rozborem děl Irmy Geisslové, ji řadíme mezi tzv. predekadenty. „*To jsou básníci, kteří jako první vnášeli do české literatury moderní dekadentní prvky, především vyhraněnou senzitivitu, pesimismus světa a zásadní důraz na niterní život.*“[77]

„Shodně se svými parnasistními vzory lumírovci často ještě používají velké básnické formy, sonet, dlouhé dvanáctislabičné verše, naproti tomu styl Geisslové charakterizuje jistá zpěvnost a melodičnost, hudebnost docílená často kratšími verši a jednodušší syntaxí. Přibližuje se tím jednak k poezii Sládkově (pomineme-li poezii pro děti, citujme třeba: „Velké, širé, rodné lány, / jak jste krásny na vše strany, / od souvratě ku souvrati / jak vás dnes to slunko zlatí!“ (SLÁDEK 1907: 459), ale také v náznaku k poezii moderní. Troufneme si dokonce srovnání s Verlainem, který je pokládán za pomyslného knížete melodičnosti azvuku v poezii konce století.“[78]

Příklad básní, které zde přikládám, uvádí ve své práci Drážná. V těchto konkrétních básních vidí podobnost mezi Geisslovou a Verlainem.

[76] Imortely vyšly roku 1879. Zahrnovaly tvorbu z let 1874-1878.
[77] DRÁŽNÁ, Helena: Irma Geisslová – předchůdkyně české dekadence? In: *Legendy a mýty české a slovenské literatury*. [online]. 2008, [cit. 2015-05–20].
Dostupné z WWW: < http://www.ucl.cas.cz/slk/?expand=/2007/sbornik>.
[78] Tamtéž.

Bez názvu

Zazvonil zas potok
prostý pout….
srdce se mi mohlo utrhnout.

Jarem zachvěla se jarní tíš
a ty nevíš, nezříš,
neslyšíš!!!
(Geisslová, 1978, s. 130)

Bělostný měsíc

Bělostný měsíc
Svůj bledý jas
Rozlévá v lesích
Je slyšet hlas,
Jak listím padá…
(Verlaine, 2006, str. 20-22) [79]

O Geisslové jako prokletém básníkovi české poezie píše i Šrotýřová: *„[…] Nelze mluvit o póze, ani ztotožnění se s programem nějaké literární skupiny. Ona taková skutečně byla*.“ Přikládá do článku tuto báseň:

Ó, já bych chtěla za tebou,
tam do neznámé krajiny,
zkad nevrátil se dosavad
mi jediný. –
A líto by mi nebylo
v tmu zapadnutí bez světla,
vždyť všechna radost bez tebe
mi odkvetla.
A kdyby osud chystal mi
věk dlouhý, darů na tisíc,
já prosím, prchnu : za tebou
i v tmu, i v nic! –[80]

[79] Tamtéž.

„Postavení Irmy mezi českými predekadenty je zcela výjimečné, a to nejen tím, že byla první. Zatímco pozdější predekadentí (např. Jaroslav Kvapil nebo Jaromír Borecký), kteří debutovali na přelomu osmdesátých a devadesátých let, ve své tvorbě vycházeli především z poetiky francouzských dekadentních básníků (s nimiž se seznamovali zejména prostřednictvím překladů Jaroslava Vrchlického), pramenem Imortel nebyla žádná literární škola či umělecký směr; snad pouze romantismus částečně ovlivnil jejich motivický rejstřík a individualistické gesto a lidová píseň zpěvnou dikci některých raných básní. Stěžejním zdrojem autorčiny poetiky byla ovšem její vypjatá senzitivita a romantická touha vyzpívat co nejvýstižněji pohlcující smutek a bolest individua v odcizeném světě.“[81]

[80] ŠROTÝŘOVÁ, Renata: Kdo zástupem kráčí a přece je sám. In. *Muzejní noviny,* květen 1995, s. 14. Irma Geisslová-báseň Touha napsaná po roce 1891.
[81] DRÁŽNÁ, Helena: Irma Geisslová – předchůdkyně české dekadence? In: *Legendy a mýty české a slovenské literatury*. [online]. 2008, [cit. 2015-05–20].
Dostupné z WWW: < http://www.ucl.cas.cz/slk/?expand=/2007/sbornik>.

5 CITOVÁ A MILOSTNÁ ZKLAMÁNÍ V ŽIVOTĚ BÁSNÍŘKY

Některé básně, které Geisslová napsala a jsou zachovány především v rukopisech, se vyznačují tematizací milenecké lásky. V těchto básních Geisslová otevírá své soukromí. Vyjadřuje v nich vzájemnou lásku a úctu mezi mužem a ženou.

Slovy Čihuly: *„[…] A tak tyto básně jsou jen vyzpívanou touhou ženského srdce po doplnění bytosti láskou ušlechtilého muže, touhou, jež nikdy nedošla splnění. Přebohatý pramen její lásky zůstal věnován rodině mladší sestry, kde byla světlem, teplem a požehnáním domácího krbu.“*[82]

Dostupné zdroje nejsou zcela konkrétní, a proto nemůžeme důvěryhodně doložit její milostný život. Naznačují je pouze její verše, které začala psát po novém roce 1896. Jednalo se o 365 krátkých básní, které byly psány formou deníku a popisovaly její každodenní pocity. Vyjadřují nejprve stesk ze života a postupně přechází ve verše milostné.

Geisslová se v básních vyznává ze své lásky k muži. Nevíme však, jestli píše o konkrétním muži, nebo se její láska a city odehrávají jen v jejich představách.

„Ten magnetismus duše
je úžasný….
Dech lásky, věř, je věčný,
ne dočasný.
(5. srpna)

Daleko jsi, daleko
jako na sta mil,
ač jsi blízko…Nevidím dne,
kdy bys u mne byl…---
(21. září)

[82] ČIHULA, Josef: Irma Geisslová. Slavnostní řeč, proslovená při odhalení pamětní desky v Jičíně 2. června 1935. In. *Sborník musejního spolku v Jičíně*, roč. 1., číslo 1. -4, s. 72.

Jak tě ráda mám,
ví jen pán bůh sám
(13. října, ráno)[83]

O svých vztazích se nikomu nesvěřovala. Dokazuje to informace, kterou její sestra Emilie svěřila profesoru Čihulovi: *„A měla-li jiskřičku lásky, nikdy slova neřekla*.“

Ivan Slavík v Listech Starohradské kroniky píše o citové epizodě Geisslové. Zmiňuje, že po novém roce 1896 si začala Geisslová psát svůj deník. Každý den do něj napsala jednu i více básní, ve kterých zachycovala své city.[84]

Jak již bylo uvedeno, svou první lásku pravděpodobně prožila Geisslová v Pešti. Neúspěch této lásky popsala ve sbírce *Imortely* i v dalších básních dochovaných v rukopise.

Za svého pobytu v Praze počátkem 80. let ji potkala další láska, o které píše v dosud nevydané básni *Mrtví milenci*. Zmiňuje se o tomto neznámém ještě v básni *V Olšanech*, kde o něm hovoří jako o mrtvém. Nelze přesně určit, zda tento muž skutečně zemřel, nebo jej pouze pohřbila ve svých myšlenkách.

Ivan Slavík napsal: *„Podle rodinné tradice byl snad předmětem milostného citu dlouholetý redaktor jičínského časopisu Ladislav Sehnal.“*

Sehnal jako redaktor časopisu Krakonoš[85] často navštěvoval rodinu. Chodil si osobně pro příspěvek za svůj list, který Geisslová odebírala.

V básni datované 1. 6. 1909 píše Geisslová: *„[…] přivezli ho, pochovali, aby navždy spal, modré oči zavřené“. Zadívala se kdysi do těch očí, věděla, že jsou modré?“*

Sehnal byl skutečně pochován v Jičíně 1. 1. 1909, jak píše Slavík v Listech Starohradské kroniky.[86]

---

[83] SLAVÍK, Ivan: Citová epizoda Irmy Geisslové. In. *Listy Starohradské kroniky*. Číslo 1., ročník XI., březen 1988, s. 16.
[84] Tamtéž, s. 14.
[85] PECINOVÁ, Hana: *Časopis Krakonoš za Rakouska-Uherska*. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta sociálních věd. Praha, 2012. Diplomová práce, s. 45.
„Krakonoš je časopis, vydávaný od roku 1872-1941, vycházel na Jičínsku, Novopacku a Novobydžovsku. Roku 1879 spisovatel Karel Čapek přenechal svého „Krakonoše“ s veškerými právy svému spolupracovníkovi Ladislavu Sehnalovi.“
[86] SLAVÍK, Ivan: Citová epizoda Irmy Geisslové. In. *Listy Starohradské kroniky*. Číslo 1., ročník XI., březen 1988, s. 14-16.

Tento deník končí 14. října 1896, kdy Geisslové zemřel otec. Jak zmiňuje Slavík, Geisslová nebyla schopna dále v deníku pokračovat, jelikož si vyčítala svou zahleděnost sama v sobě.

„Poslední zoufalé zvolání „kde jsi, kde jsi?“ tvoří logický závěr jedné naději bez naděje, o které již dřív musela tušit, že je marná, a tudíž žádné pokračování tu nebylo. Byl konec. A za ním stárnutí, osamělost a smrt.“[87]

[87]SLAVÍK, Ivan: Citová epizoda Irmy Geisslové. In. *Listy Starohradské kroniky*. Číslo 1., ročník XI., březen 1988, s. 16.

6 „AŽ ZEMŘU, NIKDO PRO MNE NEZAPLÁČE“

V posledních letech života žije Irma se sestrou a neteří v Havlíčkově ulici. Dvakrát podstupuje operaci, ale i přesto je situace beznadějná. Ve středu 27. května 1914 umírá. Bylo jí necelých 59 let.

Po vzniku ČSR dal Chicagský sbor Irmy Geisslové postavit na jejím hrobě na jičínském hřbitově pomník. V roce 1933 nazvalo město Jičín nábřeží u Cidliny nábřežím Irmy Geisslové. 2. června roku 1935 k 80. výročí narození básnířky byla na domě č. 174 v Havlíčkově ulici, kde naposled žila a zemřela, odhalena pamětní deska Irmy Geisslové. Obsahuje dvojverší z *Imortel*:

„Samota mne mrazí, odvěká,
Volám, hledám srdce člověka.“[88]

Dále se na ní uvádí, že *„V tomto domě zemřela 27. 5. 1914 Irma Geisslová, spisovatelka a básnířka Jičínska (1855-1914). Učila lásce k vlasti, k přírodě a k člověku.“*[89]

Na úmrtí Geisslové reaguje i Krásnohorská zasláním kondolenčního dopisu Emilii Buřvalové, kde jí vyslovuje upřímnou soustrast ke skonu sestry. Popisuje zde i svou současnou situaci.

Smrtí Irmy Geisslové končí pro Krásnohorskou autorčin „spanilý talent“. I když sbírku *Imortely* Krásnohorská kritizovala, kvalitu jejího díla oceňovala:

„Velectěná Paní!

Z hloubi srdce jsem zaplakala nad truchlozvěstí o zesnutí milé básnířky naší, sestřičky Vaší slečny Irmy Geisslové, již jsem nemnohokrát jen osobně viděla, ale upřímně ctila pro duševní její snahy a ušlechtilou povahu. Vyslovuji Vám i všem váženým Vašim nejbližším, kteří ji milovali, hlubokou, upřímnou soustrastnou a památce zvěčnělé vroucí pietu i úctu. Jest mi smutno, že jsem nevěděla o nemoci její a nepokusila se aspoň přátelskými řádky ji potěšit. Sama jsouc trapně nemocná již po valnou řadu let, rozloučila jsem se s veškerým veřejným působením, odevzdala jsem Ženský výrobní spolek i Minervu rukám jiným, taktéž i Ženské listy, uchýlila jsem se úplně osamocení a také i dopisování mé se velice omezilo. Vždy ale jsem se potěšila,

[88] HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby.* Jičín, 2005. s. 26.
[89] Tamtéž.

kdykoliv jsem se shledala v některé publikaci s krásnými verši drahé, sympatické naší básnířky. Netušila jsem, že již tak brzy hlas její dozní a spanilý její talent umlkne!

Želím ztráty její z upřímného srdce a s vřelým soucitem sdílejíc Vaši bolest, trvám ve společném zármutku.

Vám, velevážená Paní,

Oddaná El. Krásnohorská.

V Praze dne 29. května 1914"[90]

V LA PNP se nachází v nezařazené složce drobné hodnotící připomínky, které bezprostředně reagují na smrt Irmy Geisslové. Nejobsáhlejší charakteristiku má článek, pravděpodobně uveřejněný v časopise Krakonoš[91], od neznámého autora Urbana.

Nejspíše se jednalo o opis sdělení z tohoto časopisu.

„Básnířka I. G. Zemřela, bylo slyšeti o polednách ve středu 27. 5. v Jičíně Všem, kdož měli příležitost poznati milou a tichou povahu zasněné básnířky, která necítila se již jaksi svou v dnešní společnosti plné shonu a touhy po sensačnosti, dála se zpráva ta neuvěřitelnou. A přeci tomu tak. Tichý a skromný její život, který nebyl prost trpkého zklamání, přinesl jí i tichou smrt v klidném Jičíně, který jí byl nejmilejším sídlem. Jednou z posledních popěvkových jejich písniček jest „Jaro na Jičínsku."[92]

Název kapitoly vychází z úryvku básně Geisslové *Zavrženec*, která je součástí sbírky *Temno nade mnou.* Veršem *„Až zemřu, nikdo pro mne nezapláče"*, jako kdyby předvídala svůj ohlas po své smrti.

[90] Dopis Elišky Krásnohorské adresovaný Emili Buřvalové, 209. 5. 1914. LA PNP. Fond Irmy Geisslové, korespondence vlastní.

[91] V pozůstalosti se dochoval opis Urbanova článku s těmito citačními údaji. URBAN: Geisslová. Krátká stať. In: *Krakono*š, roč. XXXVI., číslo 22., 31. května 1914 (viz příloha).

[92] LA PNP. Nezařazený fond. URBAN: Geisslová. Krátká stať. In: *Krakonoš*, roč. XXXVI., číslo 22., 31. května 1914 (viz příloha).

ZÁVĚR

Tématem této bakalářské práce bylo zmapovat život a dílo spisovatelky Irmy Geisslové. Při zpracovávání tématu jsem použila materiály získané především z archiválií SOkA v Jičíně a v LA PNP. Pozůstalost byla v LA PNP ve Starých Hradech, ale v současnosti je depozitář přemístěn do Litoměřic.

Díky nově získaným materiálům jsem mohla navázat na již vybádané informace o životě a díle Geisslové. Studie Jany Hofmanové pojednávala o životě Geisslové, jejímu dílu se ve své antologii věnoval Ivan Slavík. Všechny informace jsem ve své práci stmelila do jednotného a na sebe navazujícího celku.

Vzpomínky Emilie Buřvalové, které byly vydávány v Jičínských novinách, dotváří celkový obraz života Geisslové. Tyto vzpomínky nám lépe vykreslují okolnosti pobytu Geisslové v cizině. Buřvalová zde popisuje pocity vyhoštění, které Geisslová prožívala, a které se reflektují v jejich básních.

Obsah bakalářské práce je rozdělen do tematicky se prolínajících kapitol, které se týkají života a tvorby Geisslové.

Velkou inspirací pro tvorbu Geisslové byla její rodina. Největší vliv na její tvorbu neměla matka, ale kupodivu otec. Tuto okolnost si vysvětluji brzkou smrtí matky, která znamenala pro Geisslovou velkou ztrátu a počátek velké odpovědnosti.

Domnívám se, že nepřítomnost matky v rodině měla negativní vliv na další rozvoj Geisslové, které byl kvůli péči o rodinu znemožněn další literární růst, ale současně tato stejná okolnost měla za následek vznik sbírky *Imortely*, který je považován za vrchol v její tvorbě. Nelze však s určitostí říct, zda by tato sbírka nebyla překonána, kdyby měla Geisslová stejné podmínky jako její vrstevníci v kulturní Praze.

V dalších kapitolách věnovaných korespondenci nejen se Sofií Podlipskou, ale i s dalšími spisovateli té doby, jako byl Vrchlický, Sládek a Zeyer, se nám potvrdilo, že Geisslová byla stále v centru dění, i když se jej nemohla přímo účastnit. Jedná se tedy o vztahy Geisslové s tehdejší lumírovskou generací. Také se v kapitole objevují názory na její dílo, zvláště ohlasy na *Imortely*, které nebyly příliš příznivé kvůli nadčasovému pojetí poezie. Tvorba Geisslové stylově odpovídá budoucí verlainovské generaci, proto se označuje jako prokletá básnířka.

Dále byla v práci okrajově popsána i milostná epizoda Geisslové, kterou nám dokládají spíše jen její básně, jak uvádí Slavík a Čihula.

Cílem této práce nebylo již zmiňovat věci, které byly zveřejněny a vybádány, ale tyto informace propojit a doplnit. Smyslem bylo hlouběji nahlédnout do problematiky nepochopení a neprosazení se Geisslové v tehdejší době.

PRAMENY A LITERATURA

PRAMENY

- Literární archiv Památníku národního písemnictví: Fond Irma Geisslová
- Státní okresní archiv Jičín: Fond Irma Geisslová
- Státní okresní archiv Jičín: Fond Karel Kazbunda

PRIMÁRNÍ LITERATURA

- FABIAN, Petr: Ediční poznámka. In: *Irma Geisslová. Temno nade mnou. Výbor z díla.* Praha: Dybbuk, 2014, s. 59-61.
- GEISSLOVÁ, Irma: *Immortelly. Propast*. Praha: Spolek českých bibliofilů (Alena Bílková, Ivan Krejlzík, Jiří Vašíček, Hustav Erhart, Karel Kolařík), 2005, 50 s.
- HOFMANOVÁ, Jana: *Irma Geisslová. Básnický objev naší doby*. Jičín: Městská knihovna Jičín, 2005, 53 s.
- HRDINA, Martin: Dobývání nevyslovitelného v listech Irmy Geisslové a Sofie Podlipské. In *Tvar* [online]. 2011, roč. 27, č. 11 [cit. 2014–1–08]. Dostupné z WWW: <http://old.itvar.cz/cz/2014/11-2014-geisslova-881.html>. ISSN 0862 – 657.
- SLAVÍK, Ivan: Neznámá I. G. In: *Irma Geisslová. Zraněný pták: výbor z díla 1874-1914*. Hradec Králové: Kruh, 1978, s 158-179

SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

- SLAVÍK, Ivan. *Zpívající labutě: zapomenutí básníci devadesátých let*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1971, 162 s. Světová četba (Odeon).

SLOVNÍKY

- KOLEKTIV AUTORŮ. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Vyd. 1. Editor Vladimír Forst. Praha: Academia, 1985, 900 s.
- NOVÁK, Arne, NOVÁK, Jan, V.: *Stručné dějiny literatury české.* Praha, 1910, str. 376-377.

KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

- BÍLKOVÁ, Jitka: *Historik Karel Kazbunda a jeho rodné město Jičín*. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. Praha, 2010. Diplomová práce.
- DRÁŽNÁ, Helena: Irma Geisslová – předchůdkyně české dekadence? In: *Legendy a mýty české a slovenské literatury*. [online]. 2008, [cit. 2015-05–20]. Dostupné z WWW: <hhtp://www.ucl.cas.cz/slk/?expand=/2007/sbornik>.
- PECINOVÁ, Hana: *Časopis Krakonoš za Rakouska-Uherska*. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Praha, 2015. Diplomová práce.

ČLÁNKY

- BUŘVALOVÁ, Emilie: Vzpomínky na můj sedmiletý pobyt v Uhrách. Píše a památce své sestry Irmy věnuje Emilie Buřvalová. In: *Jičínské noviny*, 1914-1915.
- ČIHULA, Josef: Irma Geisslová. Slavnostní řeč, proslovená při odhalení pamětní desky v Jičíně 2. června 1935. In. *Sborník musejního spolku v Jičíně*, 1935, s. 66-75.
- NAGY Petr: Irma Geisslová (1855-1914). 2013. [vid. 2015 – 03 – 27]. Dostupné z WWW: < http://petrnagy.blog.idnes.cz/c/360686/Irma-Geisslova-18551914.html>.
- SLAVÍK, Ivan. Citová epizoda ze života Irmy Geisslové. In: *Listy Starohradské kroniky*, ročník XI. Březen 1988, číslo 1., s. 14-16.
- ŠROTÝŘOVÁ, Renata: Kdo zástupem kráčí a přece je sám. In: *Muzejní noviny*, Okresní muzeum a galeri Jičín, 1993, s. 14.

ODKAZY

- <http://www.slavin.cz/?page=svatobor>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Článek o Irmě Geisslové vyprávěný jejím pravnukem
Příloha B Oznámení o úmrtí Geisslové

Příloha A Článek o Irmě Geisslové vyprávěný od jejího pravnuka.

Slovo „pravnuk“ je zde nesprávně použito. Geisslová neměla děti, natož vnoučata či pravnoučata.

PUBLICISTIKA JIČÍNSKA SOBOTA 5. ÚNORA 2005 9

Pravnuk básnířky a spisovatelky Irmy Geisslové (1855 - 1914) vypráví (1)

Na dvě části jsme rozdělili vyprávění profesora Josefa Kabeláče o spisovatelce Irmě Geisslové. Autor je jejím pravnukem. Za zmínku stojí fakt, že naše redakce sídlí v domě označeném pamětní deskou upozorňující na skutečnost, že v něm Geisslová žila.

Básnířka a spisovatelka Irma Geisslová, která žila a tvořila v Jičíně nepřetržitě po dobu třicet let, se významně zasloužila o kulturní růst města a jeho obyvatel. Narodila se 6. července 1855 v Pešti (nyní Budapešť), kde byl její otec Ian Slavomil Geissel zaměstnán jako vyšší úředník Společnosti státní dráhy.

Pocházel ze Štikova u Nové Paky. Matka Marie, rozená Fořtová, byla dcerou jičínského měšťana. Otec jako železniční úředník byl často přeládán: do Vídně, Brna, Vídně, Pardubic, České Třebové, Prahy, opět Budapešti, Prahy a od r. 1884 til již trvale v Jičíně. Zde Irma Geisslová žila pak nepřetržitě třicet let až do své smrti. Zemřela o poledních 27. května 1914. Bylo tomu tedy včera 90 let od její smrti a v letošním roce 2005 uplyne 150 let od jejího narození.

Rod z Nové Paky

Rod Geisselů pocházel od Nové Paky. Já jsem jejich potomky poznal v obci Štikov, kde jsem je jako chlapec velmi rád navštěvoval. Všichni ti, se kterými jsem se seznámil, žili velmi skromně. Jejich život byl naplněn tvrdou prací, chudobou a odříkáním. Přesto otec Irmy Geisslové vystudoval Lepařovo gymnázium v Jičíně, kde bylo podpořeno a zvečněno jeho české smýšlení. V tomto duchu [illegible] nosti a který se silně odráží v její tvorbě. O tetě Irmě se u nás v rodině hovořilo jen výjimečně, jen při vzácných příležitostech rodinného charakteru. Máma vyprávěla a já s bratrem, ale i s otcem jsme naslouchali. Irma byla pro ni více než tetou. A my to tak vnímali. Otec se sám angažoval při vyhledávání prací po Irmě Geisslové, které byly roztroušeny po různých zdrojích a v časovém rozpětí mnoha desítek let. Bratr Vojtěch se svou budoucí ženou Blankou, rozenou Moranovou, patrně jako první po smrti Irmy Geisslové sestavili vzpomínkový večer s ukázkami její prózy a především poezie v bývalém kulturním středisku jičínské pošty.

Opomíjená, zapomenutá

Irma Geisslová byla a ještě je neprávem opomíjena a pro většinu čtenářů zapomenuta, či neznáma. Čí je to "zásluha" a jaké jsou toho příčiny, se budeme snažit dopátrat a vysvětlit v následujícím textu. Největší dík za znovuobjevení Irmy Geisslové patří profesoru Ivanu Slavíkovi z Hořovic, který podstoupil svízelnou cestu k nalezení neznámé a snad i setkává. Kam se poděl nalezený talent? Není přece možné, aby se takováto sbírka básní zrodila a autor zmizel. Hledal, až nalezl. Sám o tom ve sbírce básní I.G. Zraněný pták píše: " Sledovat její stopy v hebkém sněhu poezie, v tišině nerušené - je neopakovatelný a netušený básnický objev!"

Matka střežila poklad

Nalezl je uložené a přísně střežené u mé matky. Irma tedy psala dále, ale přestala svou poezii publikovat. Tak vznikla výše uvedená sbírka, připěla k doplnění antologie Čeští prokletí básníci od I. Slavíka, umožnila konání básnických večerů v pražské kavárně Viola, na půdě olomouckého divadla a snad i jinde. Dnes a právě nyní je nám zdrojem poznání a rozjímání o tom, jak bylo, jaká ona byla, proč se tak a tak stalo atp. Díky za to.

Další osobou mně velmi blízkou, kterou je nutno jmenovat, je Jana Hofmanová, profesorka průmyslové školy v Jičíně, která kromě svých pedagogických povinností věnovala velkou část svého volného času kulturnímu rozkvětu města a tím i jeho obyvatel.

Básnířka a spisovatelka Irma Geisslová. Foto: archiv Josefa Kabeláče

Připomeňme ještě odhalení pamětní desky na úmrtním domě v Havlíčkově ulici v Jičíně v roce 1935, na níž jsou uvedeny poslední dva verše, tak charakteristické pro I.G. Báseň se jmenuje "Na horách". Jsou ze sbírky Imortely, a tedy asi z let 1874 až 1878. Psala ji tedy ve svých 19 až 23 letech (Zraněný pták, s. 35).

žního neklidu, stěhování, žití v cizině a bez domova. Druhé období je zdánlivě klidnější, období Jičína. Každé z nich trvalo přibližně 30 let. U obou je řada příčin, které Irmu rozněcují, trápí, pro něž si stýská, či dokonce se cítí hluboce zraněná.

Touha po rodné zemi

V onom prvním je to především touha po rodné zemi,

Nad krajinou luna
stojí převysoko,
vůkol stíny - běda
běda, zas to oko!
Nikde stání, klidu
kam jen noha kročí,
všude jen ty velké
vytřeštěné oči.
Snad i tehdy, až mi
zajde žití klamné -
skulinou mé rakve

Příloha A Pokračování článku Irmě Geisslové vyprávěný od jejího pravnuka.

Slovo „pravnuk“ je zde nesprávně použito. Geisslová neměla děti, natož vnoučata či pravnoučata.

a v letošním roce 2005 uplyne 150 let od jejího narození.

Rod z Nové Paky

Rod Geisselů pocházel od Nové Paky. Já jsem jejich potomky poznal v obci Štikov, kde jsem je jako chlapec velmi rád navštěvoval. Všichni ti, se kterými jsem se seznámil, žili velmi skromně. Jejich život byl naplněn tvrdou prací, chudobou a odříkáním. Přesto otec Irmy Geisslové vystudoval Lepařovo gymnázium v Jičíně, kde bylo podpořeno a zesíleno jeho české smýšlení. V tomto duchu byly vychovávány i čtyři děti, nejstarší Irma, její bratr Jan, pozdější profesor kontrabasu na konzervatoři ve Štrasburku, a sestry Filomena a Emilie. Emilie, provdaná Bufvalová, vyučovala v Jičíně po dlouhou řadu let hře na klavír. A její dcera Vlasta byla moje matka.

Moje teta Irma

A protože Irma byla prakticky vychovatelkou a chůvou mé matky, nemluvila o ní jinak než o tetě, tak i já ji povětšině oslovuji teta Irma. Navíc se teta Irma starala o celou domácnost a rodinu Bufvalových, neboť její sestra byla od narození ochrnutá. Tedy úděl pro básníčku nemalý, který však snášela v pokoře a odda-

k nalezení neznámé a snad i květu města a tím i jeho oby-

Dům čp. 174 v Havlíčkově ulici v Jičíně, kde žila a zemřela spisovatelka Irma Geisslová. Dnes v něm sídlí redakce našeho deníku. V roce 1935 zde byla odhalena pamětní deska. Foto: Radmila Šepsová

záhadné I.G. Poznal totiž její nejpozoruhodnější sbírku Imortely, kterou napsala jako asi dvacetiletá a navíc v cizím prostředí uherské metropole, a rázem ji zařazuje jako předchůdkyni Lumírovců. S jejími básněmi se však již nikde nevatel. I její důkladně propracovaná studie Irma Geisslová, básnický objev naší doby, má za úkol přiblížit I.G. a její dílo širší veřejnosti, především veřejnosti jičínské. Navíc uvádí v této své práci seznam publikací pojednávajících o I.G.

Básnířka a spisovatelka Irma Geisslová. **Foto: archiv Josefa Kabeláče**

Připomeňme ještě odhalení pamětní desky na úmrtním domě v Havlíčkově ulici v Jičíně v roce 1935, na níž jsou uvedeny poslední dva verše, tak charakteristické pro I.G. Báseň se jmenuje "Na horách". Jsou ze sbírky Imortely, a tedy asi z let 1874 až 1878. Psala ji tedy ve svých 19 až 23 letech (Zraněný pták, s. 35).

Ač tu na obzoru všehomíra
hlahol zemské vřavy odumírá,
nikdy lidská bída s nářkem svým -
nezasténá tichem posvátným.
Kde se orlí peruť třepotává,
bílá bříza šumět nepřestává,
kde se osamělých květin dech
tají na obrostlých balvanech,-
Přece dolů toužným okem zírám,
zde mi chladno. - do pláště se skrývám,
samota mne mrazí odvěká
hledám, volám - srdce člověka.

Soukromý, ale i literární život I.G. je možno dělit do dvou období, zdánlivě značně odlišných. Prvá je obdobím častých změn bydliště, nádražního neklidu, stěhování, žití v cizině a bez domova. Druhé období je zdánlivě klidnější, období Jičína. Každé z nich trvalo přibližně 30 let. U obou je řada příčin, které Irmu rozněcují, trápí, pro něž si stýská, či dokonce se cítí hluboce zraněná.

Touha po rodné zemi

V onom prvním je to především touha po rodné zemi, kterou vyjádřila, jak jinak než verši.

Cizino, měj dík můj za vše,
za ten chlad tvůj děkuji Ti,
v němž se musí vřelé srdce
po své vlasti roztoužiti.
Děkuji Ti za tu bolest,
jíž's mou duši poranila.

Ale osud jí uděluje další dvě zranění. Tragickou ránu milostnou a posléze matčinu smrt. Svůj bol opět světuje básním. Komu asi je píše, když je nezveřejňuje? Asi sobě či tichému měsíci na nebi, nebo, jak píše Ivan Slavík, imaginárnímu čtenáři. Jednu z nich sepsala asi v roce 1878 v Budapešti (Zraněný pták, s. 23).

Nad krajinou luna
stojí převysoko,
vůkol stíny - běda
běda, zas to oko!
Nikde stání, klidu
kam jen noha kročí,
všude jen ty velké
vytřeštěné oči.
Snad i tehdy, až mi
zajde žití klamné -
skulinou mě rakve
budou zírat na mne!

Zdá se, že nic jiného jen bolest je její inspirací. A Ivan Slavík píše totéž v doslovu. "Neznámá I.G." sbírky Zraněný pták. "Živnou půdou pro vznik její poezie byla skutečná bolest, doslova: poranění." Stejně tak, ba snad ještě průzračněji vysvítá její intimní utrpení z korespondence, především se Sofií Podlipskou, jak uvádí i Jana Hofmanová.

Druhé období

Druhé období, řekněme jičínské, začalo rokem 1896, kdy její otec byl penzionován a na zbytek života se přestěhoval do Jičína. Jeho manželka byla tehdy již 17 let mrtva.

Příloha B Oznámení o úmrtí Geisslové

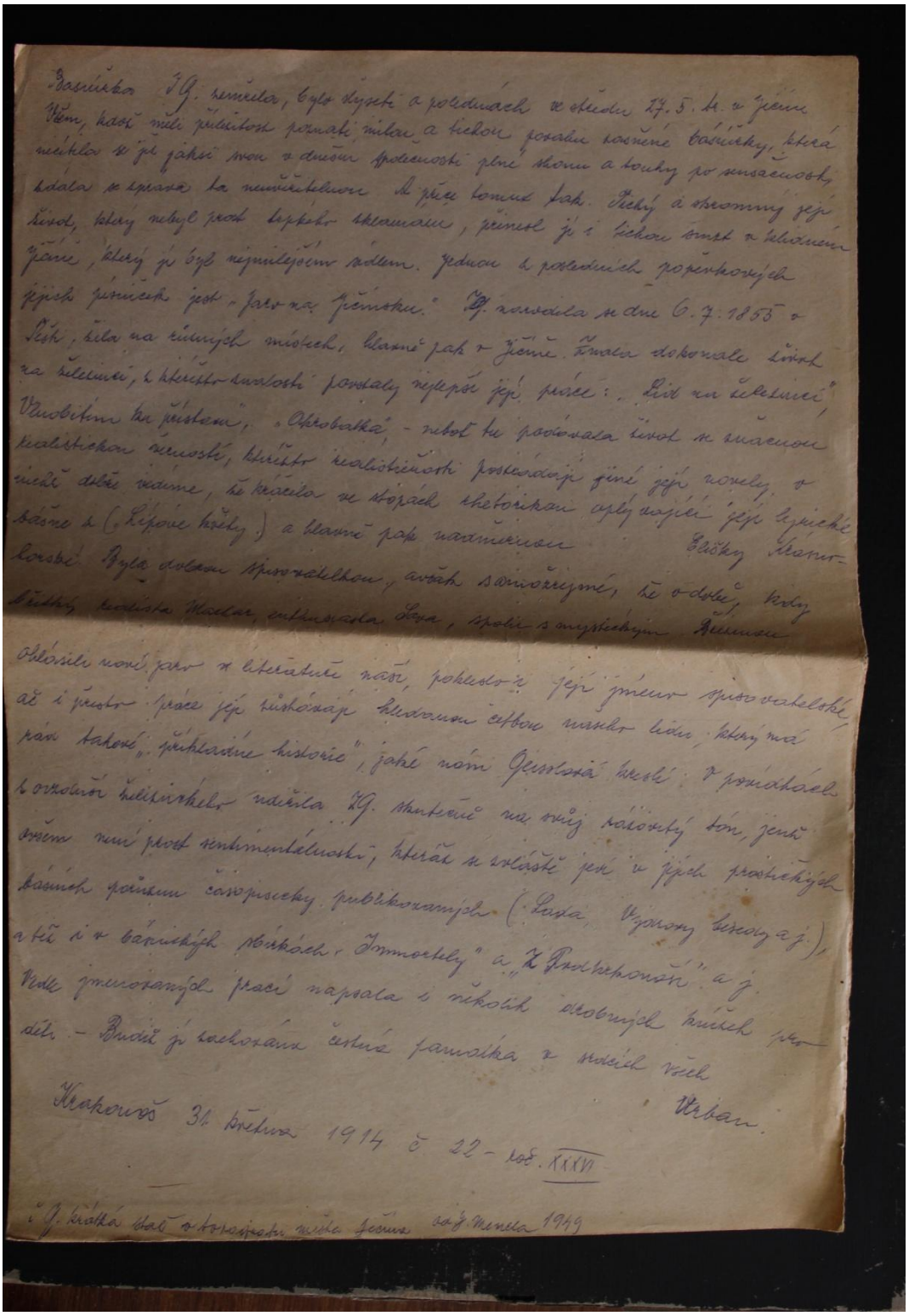

Básnířka J. G. zemřela, bylo slyšeti o polednách ve středu 27. 5. tr. v Jičíně. Všem, kdož měli příležitost poznati milou a tichou povahu zasněné básnířky, která nečítala se již jaksi svou v dnešní společnosti plné shonu a touhy po sensačnosti, zdála se zpráva ta neuvěřitelnou. A přece tomu tak. Tichý a skromný její život, který nebyl prost trpkého zklamání, přinesl jí i tichou smrt v klidném Jičíně, který jí byl nejmilejším sídlem. Jednou z posledních popěvkových jejích písniček jest „Jaro na Jičínsku." J. G. narodila se dne 6. 7. 1855 v Těšti, žila na různých místech, hlavně pak v Jičíně. Znala dokonale život na železnici, z kteréžto znalosti povstaly nejlepší její práce: „Lid na železnici", „Vlnobitím ku přístavu", „Okrobatka", – neboť tu podávala život se značnou realistickou věrností, kteréžto realističnosti postrádají jiné její novely, v nichž dobře vidíme, že kráčela ve stopách rhetorikou oplývající její lyrické básně z („Lípové květy") a hlavně pak nadměrnou Elišky Krásnohorské. Byla dobrou spisovatelkou, avšak samozřejmé, že v době, kdy břitký realista Mahar, enthusiasta Sava, spolu s mystickým Březinou oblásili nové jaro v literatuře naší, pokleslo i její jméno spisovatelské, ač i přesto práce její zůstávají hledanou četbou našeho lidu, který má rád takové „příkladné historie", jaké nám Geisslová kreslí. V povídkách z ovzduší železničkého udeřila J. G. skutečně na svůj rázovitý tón, jenž ovšem není prost sentimentálnosti, kteráž se zvláště jeví v jejích prostičkých básních pořízen časopisecky publikovaných („Lada", „Vydrovy besedy" a j.), a též i v básnických sbírkách „Immortely" a „Z Podkrkonoší" a j. Vedle jmenovaných prací napsala i několik drobných knížek pro děti. – Budiž jí zachována čestná památka v srdcích všech

Urban.

Krakonoš 31. května 1914 č. 22 – roč. XXXVI

Č. J. krátká stať v tovarzyšu města Jičína od J. Menela 1949